

Jongeren, de Nederlandse taal & participatie

Colofon

Opdrachtgever: Nederlandse Taalunie

Titel: Jongeren, de Nederlandse taal & participatie.

Status: eindversie onderzoeksresultaten Nederland, Vlaanderen (België), Suriname en Aruba.

Datum: 5 december 2012

Auteur: Chana van der Velden, MSc, NJR het Bureau.

Onderzoeker Nederland en België: Chana van der Velden, MSc.

Concepten: Coen van der Spek, NJR het Bureau.

Onderzoeker Suriname: Vivian Redjopawiro, Nationaal Jeugdparlement Suriname.

Onderzoeker Aruba: Juan Maduro.

Inhoud

Inhoud	2
Samenvatting en conclusies	5
1 Inleiding	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Onderwerpen en doelstelling	13
1.3 Werkwijze	14
1.4 Opbouw	15
2 Attitude Nederlandse taal	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Conclusies	17
3 Taalgebruik	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Conclusies	21
4 De Nederlandse taal en identiteit	25
4.1 Inleiding	25
4.2 Conclusies	25
5 De Nederlandse taal en creativiteit	27
5.1 Inleiding	27
5.2 Conclusies	27
6 Participatie bij de Nederlandse Taalunie	31
6.1 Inleiding	31
6.2 Reacties op participatie bij Nederlandse Taalunie	32
6.3 Voorwaarden participatievorm	33
6.3 Participatie-ideeën van deelnemers	34
6.4 Concepten	36
7 Verschillen tussen Nederland, Vlaanderen, Suriname & Aruba	37
7.1 Nederland	37
7.2 Vlaanderen	41
7.3 Suriname	44
7.4 Aruba	51
Bijlage 1: Methode van onderzoek	57
Bijlage 2: De vragenlijst	59
Bijlage 3: Participatieconcepten	65

Samenvatting en conclusies

Inleiding

De Nederlandse Taalunie besloot eind 2010 om een *Taalunie Jongerenraad* op te richten. De bedoeling is jongeren uit Aruba, Curaçao, Nederland, Sint-Maarten, Suriname en Vlaanderen te laten meepraten over kwesties die de Nederlandse taal betreffen.

Het onderhavige kwalitatieve onderzoek naar de mening van de jongeren over de Nederlandse taal is een opmaat voor de vorming van zo'n raad. De toetsing van een participatieconcept dat als model kan dienen, maakt deel uit van dit onderzoek.

NJR, het Bureau heeft het onderzoek verricht door middel van focusgroepgesprekken onder 100 jongeren in Nederland, Vlaanderen, Suriname en Aruba. Het onderzoek is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Vlaamse Jeugdraad en de Jeugdparlementen van Suriname en Aruba.

In dit hoofdstuk staan de hoofdconclusies voor Nederland, Vlaanderen (België) en Suriname. Belangrijk onderdeel van de conclusies (rechte tekst) en aanbevelingen (cursief gedrukt) zijn de triggers en barrières voor jongeren om zich te interesseren en/of bezig te houden met de Nederlandse taal. De conclusies bieden aanknopingspunten om de beoogde participatie van jongeren goed te laten aansluiten op hun wensen en behoeften.

Algemene conclusie

Voor jongeren is de Nederlandse taal geen onderwerp waarmee ze uit zichzelf bewust bezig zijn. Toch zijn er veel triggers om het onderwerp voor jongeren aantrekkelijk te maken. Jongeren zijn zeer creatief met taal en willen graag op een creatieve manier leren en participeren. De Nederlandse taal en participatie bij de Taalunie worden aansprekend en interessant voor jongeren wanneer creatieve lesmethoden, wedstrijden en creatieve taaluitingen worden betrokken in de participatievorm.

Jongeren hebben uit zichzelf weinig interesse in de Nederlandse taal

Jongeren zijn niet zo bezig met de Nederlandse taal. Ze vinden taal zo vanzelfsprekend dat ze er niet over nadenken. Over het algemeen vinden jongeren de Nederlandse taal een saai onderwerp. Ook de manier waarop het vak Nederlands wordt onderwezen, kan volgens jongeren veel boeiender.

De beperkte interesse van jongeren voor de Nederlandse taal maakt het des te belangrijker om het onderwerp voor hen aantrekkelijk te maken. Het Nederlands heeft een vrij ouderwets imago. Jongeren vinden creatieve uitingsvormen van taal, zoals muziketeksten, rap en poëzie, wel interessant. Workshops, interactieve presentaties en lessen over creatieve uitingsvormen van taal kunnen een trigger zijn om jongeren te interesseren en te laten participeren. Het maken van toneelstukken, gedichten en raps kan bijvoorbeeld een inspirerende methode zijn om de schrijfvaardigheid te vergroten. Het onderwijs heeft een belangrijke rol in het boeien van jongeren als het om de Nederlandse taal gaat. Het onderwijs kan aantrekkelijker gemaakt worden door creatieve

lesmethodes toe te passen. Goede voorbeelden van dergelijke lesmethodes zijn de verschillende creatieve verwerkingsopdrachten die leerlingen krijgen bij het literatuuronderwijs, zoals het maken van een fotocollage, filmposter, strip of toneelstukje over een gelezen boek. De creativiteit die veel jongeren van nature in zich hebben, wordt op deze manier gestimuleerd. Individuele docenten bepalen vaak de manier van lesgeven. Weinig docenten doen dit volgens de respondenten op een leuke en creatieve manier. De Nederlandse Taalunie kan het belang van creatieve onderwijsvormen benadrukken en uitdragen. Ook educatieve uitgeverijen zouden het belang van creatieve lesmethode moeten inzien. Zij maken immers veel lesmethoden die docenten overnemen.

Jongeren weten weinig over de geschiedenis van de Nederlandse taal

De kennis over de geschiedenis van de Nederlandse taal is minimaal. Waar de Nederlandse taal vandaan komt, is voor vrijwel alle jongeren een raadsel.

Meer voorlichting over de geschiedenis van de taal, kan de interesse van jongeren wekken. Veel jongeren denken dat de Nederlandse taal alleen in hun eigen land belangrijk is. Het internationale karakter van het Nederlands kan jongeren aanspreken. Voorlichting of lessen over de geschiedenis van het Nederlands kunnen op school gegeven worden tijdens het vak Nederlands of geschiedenis.

Veel jongeren vinden het Nederlands een moeilijke taal om te leren en Nederlandse jongeren hechten weinig belang aan een correcte beheersing van de taal.

Spelling, grammatica en de uitspraak vormen het grootste probleem. Veel Nederlandse jongeren vinden het overigens niet erg dat ze veel taalfouten maken. Zij hechten hier weinig waarde aan. Vlaamse jongeren hebben naar eigen zeggen minder problemen met de taal en hechten meer waarde aan mooi taalgebruik.

Introduceer een boeiender aanpak voor het vak Nederlands op school. Nieuwe creatieve onderwijsvormen, waarbij jongeren spelenderwijs en interactief leren, kunnen jongeren motiveren om het Nederlands beter onder de knie te krijgen. Ook het belang van een correcte beheersing van de Nederlandse taal in formele situaties en voor de latere carrière kan benadrukt worden. Jongeren kunnen tijdens sollicitatietrainingen op school inzien dat goede mondelinge en schriftelijke vaardigheden van groot belang zijn bij het vinden van een baan. Geef in de les ook voorbeelden van hoe het niet moet en gebruik creatieve onderwijsmethoden, zoals rollenspellen.

Jongeren letten bij het gebruik van sociale media extra op correct gebruik van het Nederlands.

Online gebruiken jongeren veelal gewoon schrijftaal, soms in combinatie met afkortingen. Bij het delen van hun statusbericht op Facebook letten jongeren extra op hun spelling omdat iedereen het kan zien en je anders voor schut staat.

Introduceer een spellingscontrole die jongeren makkelijk via sociale media kunnen gebruiken. Ook woordspelletjes die jongeren via Facebook kunnen spelen, zijn mogelijk een manier om jongeren spelenderwijs meer kennis te laten nemen van correct taalgebruik.

Jongeren zijn positief over de invloed van het Engels in het Nederlands.

In de perceptie van jongeren is het Engels een trendy en hippe taal. Het Nederlands daarentegen heeft een tamelijk 'suf' imago. De vele Engelse woorden in het Nederlands worden door jongeren dan ook zeer gewaardeerd. Volgens jongeren leren ze hierdoor ook gemakkelijker nieuwe talen.

Het Engels heeft in vergelijking met het Nederlands een meer trendy imago onder jongeren. Maak gebruik van de aantrekkingskracht van het Engels door bijvoorbeeld met jongeren in gesprek te gaan over de invloed van het Engels in reclames. Betrek hierbij reclamemakers en copywriters die jongeren kunnen inspireren met creatief taalgebruik.

Groepstaal onder jongeren bepaalt sterk hun identiteit en tot welke groep ze behoren.

Jongeren geven met taal hun identiteit weer. Jongeren onderscheiden zich graag door hun taalgebruik. Ze voelen zich snel een buitenstaander, wanneer hun toon en woorden niet aansluiten bij de rest. Ze passen hun taalgebruik aan wanneer ze met nieuwe mensen omgaan. Bepaalde regionale accenten verdwijnen bij veel jongeren wanneer zij verhuizen. Veel jongeren kijken neer op straattaal en dialect.

Organiseer een wedstrijd(element) waarmee jongeren hun 'eigen' groepstaal kunnen promoten. Laat ze met verschillende creatieve uitingsvormen (muziek, rap, poëzie) met elkaar een taalstrijd aangaan. Betrek in de wedstrijd verschillende Nederlandse dialecten en straattaal. Deze vormen van groepstaal kunnen op deze manier een positiever imago krijgen bij jongeren.

Jongeren hebben weinig met mondiaal burgerschap

De wereld lijkt voor jongeren nog vrij klein. Zij voelen zich over het algemeen Nederlander, Vlaming (Belg), Surinamer of Arubaan of zelfs 'Groninger' of 'Antwerpenaar'. Niemand voelt zich Europeaan of wereldburger. De Nederlandse taal zien jongeren als een niet-internationale taal die alleen in Nederland, Vlaanderen of Suriname bruikbaar is.

Veel jongeren denken dat het Nederlands alleen in hun eigen land van pas komt. Benadruk het internationale karakter van het Nederlands. Dit kan het aantrekkelijker maken voor jongeren. Ook het feit dat er in veel landen Nederlands gestudeerd kan worden, vinden jongeren bijzonder interessant. Taalreizen en uitwisselingsprogramma's voor jongeren tussen landen waar Nederlands gesproken wordt, kunnen zeer educatief zijn. Dit kan bijdragen aan de internationale allure van het Nederlands.

Jongeren zijn zeer creatief met de Nederlandse taal

Jongeren zijn zich vaak niet bewust van hun creatieve taalvaardigheden, terwijl ze juist bijzonder creatief met taal omgaan. Jongeren schakelen bijvoorbeeld gemakkelijk tussen verschillende soorten taal, zoals formele taal op het werk, dialect met familie en jongerentaal met vrienden. Jongeren pikken nieuwe woorden snel op en geven hun eigen draai aan woorden. Humor in taal, het maken van woordgrappen en het spelen met taal vinden veel jongeren leuk. Ze zijn bijzonder slim in het

ontwikkelen van nieuwe afkortingen. Ook uit de manieren waarop ze omgaan met sms-taal, blijkt hoe inventief en creatief ze zijn.

Jongeren vinden het leuk om met de Nederlandse taal te spelen. Speel hierop in door ze creatief bezig te laten zijn met taal. Creatief schrijven kan bijvoorbeeld deel uitmaken van het vak Nederlands op school. In de voorgaande conclusies zijn hiervoor al aanbevelingen gedaan.

Jongeren kennen weinig taalwedstrijden, ze waarderen het bestaan wel.

Jongeren weten dat er meerdere taalwedstrijden zijn, maar kennen de namen niet. Jongeren waarderen wedstrijden om creatief taalgebruik te stimuleren. Ze vinden het leuk dat jongeren op deze manier gestimuleerd worden om creatief met taal bezig te zijn.

Communiqueer de bestaande taalwedstrijden breder via scholen en de sociale media. Moedig jongeren aan om mee te doen met wedstrijden. In eerste instantie zijn veel jongeren onzeker over hun eigen gebruik van de Nederlandse taal, bijvoorbeeld omdat ze veel taalfouten zouden maken. Leg de focus op de creatieve talenten die jongeren in zich hebben en maak meedoen laagdrempelig.

Nederlandse Taalunie onbekend, toekomstige participatie van jongeren positief.

Jongeren hebben nog nooit van de Nederlandse Taalunie gehoord en weten niet welke activiteiten zij onderneemt. Een organisatie die de Nederlandse taal waarborgt en koestert, wordt wel positief gewaardeerd. Ze vinden het goed dat er een overheidsinstantie is die de Nederlandse taal 'bewaakt' en beschermt. Ook de verschillende activiteiten die de Taalunie onderneemt, vinden jongeren nuttig. Ze waarderen het positief dat de Taalunie jongeren wil betrekken. Op alle beleidsgebieden van de Nederlandse Taalunie kunnen jongeren een bijdrage leveren. Taalhulpmiddelen, technologie en Nederlands in het buitenland vinden ze het meest interessant.

Om jongeren bij de organisatie te betrekken, is het van belang de bekendheid van de Nederlandse Taalunie onder jongeren te vergroten. Communicatie over wat de Taalunie doet, in de vorm van een kleine campagne, is aan te raden. Het Taalunieversum, de website van de Taalunie, kan als communicatiemiddel of concept worden gebruikt. Dit biedt veel mogelijkheden om de Nederlandse taal voor jongeren aantrekkelijk te maken en ze ervan bewust te maken dat taal niet vanzelfsprekend is. Het participatieconcept zou ook de naam 'Taalunieversum' kunnen krijgen.

Het is belangrijk een brede doelgroep te betrekken bij de participatie aan de Taalunie. Juist jongeren die Nederlands moeilijk vinden en geen interesse hebben, kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan bijvoorbeeld het beleid in onderwijs en taalhulpmiddelen. De voorwaarden voor het participatieconcept worden hieronder kort aangehaald.

Voorwaarden jongerenparticipatie bij de Nederlandse Taalunie

De resultaten van de gesprekken over de taalbeleving van jongeren en over de beoogde participatie bij de Taalunie leveren de volgende voorwaarden voor de participatievorm op:

- De vorm is veel belangrijker dan de inhoud.
- De participatievorm moet een beleving op zich zijn.
- De manier waarop jongeren kunnen participeren, moet inspelen op interesses van jongeren.
- Beloon jongeren voor hun inspanningen.
- Maak de participatievorm laagdrempelig en niet te tijdsintensief.
- Maak educatieve en creatieve elementen onderdeel van de participatie.
- Gebruik creativiteit en humor in taal om jongeren aan te spreken.
- Jongeren willen resultaat en terugkoppeling zien van hun inspanningen.
- Maak het onderwerp 'taal' concreet voor jongeren.
- Ondersteun persoonlijke ontmoetingen met sociale media.
- Pas doelgroep-differentiatie toe op voortgezet en hoger onderwijs.

Participatie-ideeën van jongeren

Jongeren hebben mee nagedacht over de vorm waarin ze bij de Nederlandse Taalunie betrokken kunnen worden. De volgende ideeën zijn hieruit gekomen:

- Cursussen en workshop.
- Lespakketten.
- Focusgroepgesprekken.
- Enquêtes.
- Debatten.
- Taalreis.
- Online taalspel.
- Taaltrendteam.
- Wedstrijden.
- Sociale media.
- Dictee Nederlandse taal voor jongeren.
- Rap-battles.

Winnend participatieconcept is het Taalstormtroepers Jongerenpanel

Aan de jongeren zijn vijf participatieconcepten voorgelegd. Deze zijn terug te lezen in bijlage twee.

Participatiemodel: het Taalstormtroepers Jongerenpanel

De Taalstormtroepers wonen twee keer per jaar een bijeenkomst bij van de Nederlandse Taalunie. Hierbij gaat een bekende schrijver, rapper of andere woordkunstenaar met 50 jongeren in gesprek over dingen die de Taalunie wil weten. Jouw mening telt want de Nederlandse Taalunie is op zoek naar input voor haar beleid. Sluit je aan bij het Taalstormtroepers Jongerenpanel en wordt expert op het gebied van de Nederlandse taal. Je krijgt 15 euro per bijeenkomst, lunch, reiskostenvergoeding en terugkoppeling van de Nederlandse Taalunie over wat er met de adviezen is gebeurd.

Aantrekkelijk idee, redelijke tijdsinspanning, beloning en woordkunstenaar.

De Taalstormtroepers lijkt jongeren een leuke bijeenkomst met veel verschillende activiteiten waarbij ze hun mening kunnen geven. Dat een bekende woordkunstenaar persoonlijk met jongeren in gesprek gaat, spreekt hen erg aan. Een bekend persoon zorgt voor entertainment (een optreden) op de bijeenkomst. De beperkte tijdsinvestering, de beloning en de terugkoppeling maken van Taalstormtroepers de favoriet bij alle groepen.

Aanpassingen en verbeteringen van het concept Taalstormtroepers

Verhoog frequentie, voeg interactieve elementen en wedstrijdonderdelen toe

Dit concept zou kunnen worden verbeterd door jongeren zelf te betrekken bij de organisatie en andere instellingen te laten participeren. De frequentie zou kunnen worden verhoogd. In elk geval zijn er veel interactieve elementen gewenst. Creatieve workshops en debatten zouden onderdeel moeten zijn van het programma. Het toevoegen van een wedstrijdelement in de vorm van een strijd is ook een goed idee. Jongeren willen bijvoorbeeld leren hoe je songteksten of raps kunt schrijven.

Doelgroependifferentiatie

Doelgroependifferentiatie (voortgezet onderwijs versus hoger onderwijs) binnen het participatieconcept is een vereiste. Dit kan ingevuld worden door gelaagdheid binnen het concept aan te brengen of door meerdere participatieconcepten onder één paraplu samen te voegen. Het is mogelijk om doelgroependifferentiatie toe te passen binnen het Taalstormtroepers-concept. Onder de deelnemers van het panel kunnen jongerenvertegenwoordigers geworven worden die bijvoorbeeld maandelijks bijeenkomen in een denktank over de Nederlandse taal. Dit biedt de Nederlandse Taalunie de mogelijkheid om nog dieper in te gaan op diverse beleidsthema's die ze met jongeren wil

bespreken. Voor de werving van het jongerenpanel is het mogelijk om aan te sluiten bij reeds bestaande projecten zoals De Inktaap.

De naam: 'Taalunieversum'

De titel 'Taalstormtroepers' wordt niet erg gewaardeerd, een andere naam is gewenst. De naam Taalunieversum is een goede optie om het participatieconcept in te verpakken. De website van de Taalunie heet al zo en het is een mooie metafoor om het concept verder uit te werken.

Promotiecampagne Nederlandse taal

De Nederlandse Taalunie kan overwegen jongeren een promotiecampagne voor het Nederlands te laten ontwikkelen rondom het thema 'invloed van de commercie en van het gebruik van het Engels op het Nederlands'. In samenwerking met of onder leiding van 'reclamegoeroes' en een artiest (bekende woordkunstenaar) kan door middel van een workshop een campagne ontwikkeld worden waar jongeren mee aan de slag gaan.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 20 november 2010 hield de Nederlandse Taalunie onder de noemer ‘Nederlands, wereldtaal’ een topberaad in Brugge met bewindslieden voor Onderwijs en Cultuur en vertegenwoordigers van Aruba, Curaçao, Nederland, Suriname en Vlaanderen. Het topberaad vond plaats ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de Taalunie. De bewindslieden maakten na afloop kenbaar dat zij willen investeren in de jeugd. Onder het motto ‘wie de jeugd heeft, heeft de toekomst’, besloot de vergadering een internationale *Taalunie Jongerenraad* op te richten. De doelstelling van een dergelijke jongerenraad is het peilen van de mening van jongeren en hen laten meedenken en meepraten over allerlei aspecten van de Nederlandse taal. De Taalunie Jongerenraad zal worden bevraagd over kwesties als Engels in het hoger onderwijs, de zin of onzin van foutloos schrijven en bijvoorbeeld de vraag of sms-taal een bedreiging is of juist een impuls voor het Nederlands. Ook zullen ontmoetingen tussen experts worden aangemoedigd. Daarbij gaat het vooral om mensen die een prominente rol spelen in het ontwikkelen en het uitdragen van de taal, zoals lerarenopleiders, literaire auteurs en lexicologen.

NJR het Bureau heeft in overleg met de betrokken jeugdraden en de Nederlandse Taalunie geadviseerd om alvorens over te gaan tot de oprichting van een jongerenraad, eerst kwalitatief onderzoek uit te voeren naar de mening van jongeren over de Nederlandse taal. De vorming van een jongerenraad dient namelijk aan te sluiten bij de belevingswereld en leefwereld van jongeren. Het is van belang eerst te weten waar we op in moeten spelen bij jongeren als het om de Nederlandse taal gaat en welke vorm van participatie hierbij past. Regelmatig mislukken goede of zelfs fantastische participatie-ideeën, omdat ze niet juist ontwikkeld of gepositioneerd zijn. Zonder een op jongeren afgestemd participatieconcept is de kans groot dat de jongerenraad niet de gewenste doelstellingen bereikt.

Het onderzoek – door middel van focusgroepgesprekken onder 100 jongeren in Nederland, Vlaanderen, Suriname en Aruba – sluit aan bij de ambities en doelstellingen van het nieuw te ontwikkelen participatieconcept. Het onderzoek is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Vlaamse Jeugdraad en de Jeugdparlementen van Suriname en Aruba. De uitkomsten worden gebruikt om jongerenparticipatie bij de Nederlandse Taalunie verder vorm te geven. Daarnaast ziet de Nederlandse Taalunie het als een mooi moment om jongeren te betrekken bij beleidsvorming en daadwerkelijk te luisteren naar de mening van jongeren.

1.2 Onderwerpen en doelstelling

De Nederlandse Taalunie wil jongeren (15-24 jaar) interesseren voor de Nederlandse taal en laten participeren bij de Nederlandse Taalunie. Binnen het zeer brede onderwerp Nederlandse taal is het van belang een duidelijke focus aan te brengen en de participatievorm hierop aan te passen. Taal kan

wellicht aansluiten bij thema's van de jeugdleden als 'mondiaal burgerschap', 'diversiteit' en 'identiteit'. Maar ook straattaal, digitale taal en taal en cultuur zijn mogelijk een insteek. Tijdens het onderzoek zijn we daarom op zoek gegaan naar de triggers en barrières voor jongeren om zich te interesseren voor de Nederlandse taal en te participeren bij de Nederlandse Taalunie. De centrale doelstelling van het onderzoek onder jongeren is inzicht te geven in de attitudes van jongeren ten aanzien van de Nederlandse taal en de motivatie(s) van jongeren om wel of niet te willen participeren bij de Nederlandse Taalunie. De centrale vraagstelling van het onderzoek wordt als volgt geformuleerd:

Wat vinden jongeren van de Nederlandse taal en hoe willen jongeren participeren bij de Nederlandse Taalunie?

In dit onderzoek wordt zowel aandacht besteed aan de inhoud als aan de methodologie. De participatievorm dient aan te sluiten bij de bestaande werking van de Nationale Jeugdraad van Nederland (NJR), de Vlaamse Jeugdraad en de Jeugdparlementen van Suriname en Aruba.

In overleg met de Nederlandse Taalunie is een vragenlijst (leidraad) opgesteld die voorziet in de informatiebehoefte voor het te ontwikkelen participatiebeleid. De focus in de groepsgesprekken ligt op het boven water krijgen van de meningen en behoeftes van jongeren op de volgende thema's:

- Attitude Nederlandse taal
- Taalgebruik
- Taal en identiteit
- Taal en creativiteit
- Participatie en concepten

In het rapport wordt in verschillende hoofdstukken ingegaan op de triggers en barrières voor jongeren om zich te interesseren en/of bezig te houden met de Nederlandse taal en de Nederlandse Taalunie. Het geeft inzicht in de struikelblokken (barrières) voor jongeren als het om het Nederlands gaat. Wat vinden jongeren moeilijk aan het Nederlands? En als het om de 'triggers' gaat: wat vinden jongeren interessant, aantrekkelijk of leuk aan het Nederlands en participatie bij de Nederlandse Taalunie?

De uitkomsten bieden mogelijke aanknopingspunten om de participatie goed te laten aansluiten op de wensen en behoeftes van jongeren. De resultaten uit het onderzoek kunnen worden gebruikt bij het opstellen van het nieuwe participatiebeleid van de Nederlandse Taalunie voor de komende jaren.

1.3 Werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd in de maanden maart tot en met mei 2012 in vier landen: Nederland, Vlaanderen (België), Suriname en Aruba. Bij de start van het onderzoek is samenwerking gezocht met de jeugdleden van deze vier landen. In Nederland en Vlaanderen is het onderzoek uitgevoerd door onderzoekers van NJR het Bureau, in Suriname en Aruba zijn onderzoekers gezocht via de lokale

jeugdleden. De respondenten zijn via de netwerken van de jeugdleden geworven. Aan het onderzoek hebben jongeren tussen de 15 en 24 jaar meegedaan. Er is een goede spreiding aangebracht in demografische kenmerken. Diversiteit in opleidingsniveau en etnische achtergrond was eveneens aanwezig. De gesprekken hebben in groepen van 6 tot 8 jongeren plaatsgevonden. In totaal hebben 100 jongeren meegedaan aan het onderzoek. Na het meedoen aan een focusgroepgesprek heeft iedere jongere een cadeaubon ter waarde van € 15,- ontvangen.

1.4 Opbouw

De eerste hoofdstukken (1 t/m 6) uit dit onderzoeksrapport bestaan uit de algemene resultaten en conclusies voor Nederland, Vlaanderen (België), Suriname. Deze hoofdstukken schetsen een beeld van de attitudes van jongeren ten aanzien van de Nederlandse taal. Hoofdstuk 6 gaat dieper in op de gewenste participatie van jongeren bij de Nederlandse Taalunie. Jongeren hebben zelf ideeën voor de randvoorwaarden van de participatie aangedragen en ze hebben gereageerd op vijf vooraf opgestelde participatieconcepten. Het laatste hoofdstuk schetst een beeld van de verschillen tussen de verschillende landen. Ten slotte volgen nog enkele bijlagen met daarin de onderzoekverantwoording, de concepten en de gespreksleidraad.

2 **Attitude Nederlandse taal**

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden algemene meningen, betekenissen en gevoelens van jongeren over de Nederlandse taal beschreven. De conclusies worden onderbouwd met resultaten. Verschillende uitkomsten uit creatieve oefeningen, zoals de associatieoefening met plaatjes uit tijdschriften, onderbouwen tevens de conclusies. De volgende deelvragen worden beantwoord:

1. Wat vinden jongeren van de Nederlandse taal?
2. Welke gevoelens brengt de Nederlandse taal met zich mee?
3. Welke betekenis heeft de Nederlandse taal voor jongeren?
4. In hoeverre hechten jongeren waarde aan de Nederlandse taal?
5. In hoeverre vinden jongeren het belangrijk om de Nederlandse taal te beheersen?
6. Waar dient de Nederlandse taal voor?
7. In hoeverre heeft de Nederlandse taal volgens jongeren toekomst?

2.2 Conclusies onderbouwd door resultaten

Jongeren hebben uit zichzelf weinig interesse in de Nederlandse taal

Jongeren zijn niet zo bezig met de Nederlandse taal en zien taal als iets zo vanzelfsprekends dat ze er niet over nadenken. Ze zien het als een vanzelfsprekend gegeven dat je taal gebruikt om te kunnen communiceren en dit moet leren op school. Over het algemeen vinden jongeren de Nederlandse taal een saai en minder sexy onderwerp. Alleen jongeren die zelf creatief bezig zijn met taal of hier een opleiding in volgen, hebben meer interesse in het onderwerp. Journalistiekstudenten hechten bijvoorbeeld veel waarde aan een goede beheersing van de taal.

Jongeren vinden Nederlands moeilijk

Jongeren vinden Nederlands een lastige taal om te leren. Ze vinden de spelling, de grammatica en de grote hoeveelheid moeilijke woorden lastig. Vooral jongeren van wie het Nederlands niet de moedertaal is, hebben meer problemen met de juiste uitspraak en de grammatica.

“Spelling is lastig, Nederlands is een moeilijke taal, net zoals het IJslands, het is lastig om te leren.” Meisje, 20 jaar, Nederland.

“Het Nederlands is geen zingende taal, ik vind het niet echt een mooie taal.” Jongen, 17 jaar. Nederland.

Jongeren hebben weinig kennis over de herkomst van het Nederlands

Een enkeling weet iets te vertellen over de geschiedenis en herkomst van de Nederlandse taal. Sommige jongeren weten dat het een Germaanse taal is. Ze zijn zich bewust van de vele variaties in uitspraak en woordgebruik tussen de verschillende dialecten van het Nederlands.

De Nederlandse taal is van waarde omdat het communicatie mogelijk maakt

Volgens jongeren is een goede beheersing van de Nederlandse taal vooral belangrijk omdat het communicatie mogelijk maakt. Het Nederlands geniet nog altijd de voorkeur boven andere talen.

“Je ziet een vrouw met een kindje op haar schouders, deze heb ik gekozen omdat ze communiceert met haar kindje, taal is bedacht om te communiceren.” Meisje, 15 jaar, Vlaanderen.

De Nederlandse taal is volgens jongeren voortdurend in ontwikkeling

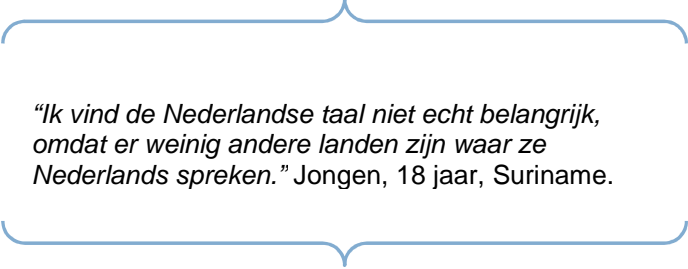
Er komen volgens de respondenten steeds nieuwe woorden bij en bepaalde woorden verdwijnen. Ook de spelling verandert in hun perceptie vaak. Jongeren denken dat het Nederlands zeker een toekomst heeft, maar dat de invloed van andere talen, zoals het Engels en het Frans, groter zal worden.

“Het is een plaatje van hangsloten, deze kunnen ook open, dan verandert de taal en als die hangsloten dicht blijven, blijft de taal hetzelfde”. Jongen, 15 jaar, Nederland.

Jongeren denken dat het Nederlands in weinig landen van pas komt

Volgens jongeren komt het Nederlands in het buitenland niet van pas omdat ze de taal daar niet spreken. Dat het Nederlands een belangrijke taal is in veel andere landen is veelal niet bekend.

“Ik vind de Nederlandse taal niet echt belangrijk, omdat er weinig andere landen zijn waar ze Nederlands spreken.” Jongen, 18 jaar, Suriname.

Weinig jongeren houden van lezen

Niet veel jongeren hebben interesse in literatuur. Ze moeten zichzelf dwingen om een boek uit te lezen en de motivatie is meestal een verplichting vanuit school. Een enkeling leest veel en verslindt veel boeken. Hoger opgeleide jongeren hebben vaker interesse in literatuur.

Het lezen van informatie op het internet vinden jongeren veelal wel leuk. Veel jongeren checken bijvoorbeeld heel vaak het nieuws op het web.

Jongeren zien het belang van een goede beheersing van de Nederlandse taal

Het beheersen van de taal maakt je onafhankelijk en handelingsbekwaam, zonder Nederlands kun je weinig ondernemen. Het spreken van de Nederlandse taal maakt persoonlijke ontwikkeling in opleiding en werk mogelijk. Goede beheersing van het Nederlands maakt de kans op een baan groter.

Het Nederlands lijkt een ouderwets imago te hebben. Zij zien de ‘ontwerper’ van de Nederlandse taal als een oudere, grijze man, met een eenzaam en saai leven

Tijdens het onderzoek is de ontwerper-personificatieoefening gedaan. De respondenten is gevraagd een persoon in te beelden die de Nederlandse taal heeft ontworpen. Geleidelijk is overgegaan van concrete eigenschappen (zoals leeftijd en uiterlijk) naar abstracte eigenschappen (levensstijl, karakter). De onbewuste ‘ware’ gedachten en gevoelens van de respondenten ten aanzien van de Nederlandse taal zijn op deze manier naar boven gekomen.

Concrete eigenschappen:

- Oude man, leeftijd is 55+
- Grijs
- Gekleed in kostuum
- Degelijk uiterlijk

Abstracte eigenschappen:

- Formeel
- Slim

- Stug
- Eenzaam
- Houdt niet van veranderingen
- Netjes, op het irritante af
- Geordend, gestructureerd
- Bazig
- Lief karakter
- Creatief
- Beroep: geen beroep of schrijver
- In zijn vrije tijd leest hij veel of hij schrijft boeken

Als het om de Nederlandse taal gaat, wil de ontwerper van de Nederlandse taal dat alles blijft zoals het is en dat de taal niet verbasterd wordt. De ontwerper zou ook iets tegen dialecten hebben of hij zou het Nederlands juist ontworpen hebben om alle dialecten met elkaar te verbinden.

3 Jongeren en Nederlands taalgebruik

3.1 Inleiding

Het doel van dit onderzoekdeel is het inventariseren van de manieren waarop jongeren de Nederlandse taal gebruiken. In het hoofdstuk “Taalgebruik” passeren verschillende onderwerpen de revue, zoals de soorten talen die jongeren gebruiken, wanneer ze welke soort taal gebruiken en met welke personen. Ook online en mobiel taalgebruik komen aan de orde. De volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

1. Hoe gaan jongeren met taal om?
2. Hoe gebruiken jongeren de Nederlandse taal?
3. Welke soorten taal gebruiken jongeren?
4. In hoeverre kunnen jongeren onderscheid maken tussen verschillende taalregisters (Standaardnederlands, formeel taalgebruik, spreektaal, dialect en straattaal)?
5. Wanneer gebruiken jongeren welke taal? In welke situatie, met wie en met welk doel?
6. Is er een verschil in hoe jongeren taal op school en in hun vrije tijd gebruiken?
7. Bij welke soort taal voelen jongeren zich het meest thuis? (dialect, straattaal enzovoort)
8. Hoe gebruiken jongeren taal online?
9. Waarom gebruiken jongeren online een andere vorm van taal?
10. Hoe gebruiken jongeren taal in sms (en in gratis varianten *Whatsapp* en *Ping*)?
11. In hoeverre vinden jongeren een goede woordenschat belangrijk?
12. Wat vinden jongeren van de invloed van het Engels op de Nederlandse taal?
13. Hoe vaak en wanneer gebruiken jongeren andere talen dan het Nederlands?
14. In hoeverre zijn jongeren zich bewust van de verschillen in het Nederlands tussen de landen waar het Nederlands een officiële taal is (Nederland, Vlaanderen, Suriname en Aruba)? Wat vinden zij van deze verschillen?

3.2 Conclusies onderbouwd door resultaten

Jongeren vinden foutloos Nederlands spreken en schrijven alleen belangrijk als het noodzakelijk is

Volgens veel jongeren wordt er te veel gewicht gegeven aan het goed kunnen spellen. Jongeren vinden de juiste spelling vaak niet belangrijk, als je elkaar maar kunt begrijpen. Goed Nederlands spreken en schrijven, vinden ze alleen belangrijk als het noodzakelijk is, bijvoorbeeld in formele situaties, als ze zichzelf moeten presenteren of bij een beoordeling. Als het er minder toe doet, gaan ze er soepeler mee om. Jongeren vinden het

“Het is vooral belangrijk dat je jezelf verstaanbaar kan maken en dat je kan zeggen wat je bedoelt en wat je ergens van vindt en dat je bijvoorbeeld duidelijk kan maken wat je wilt. Niemand praat foutloos Nederlands, wij Nederlanders gaan ook wel eens in de fout met het/ een/de. Zolang je maar kan zeggen wat je bedoelt, fouten maken is niet erg. Zolang je jezelf maar verstaanbaar kan maken. Bijvoorbeeld d's en t's op papier vind ik niet zo belangrijk.” Jongen en meisje 17 jaar, Nederland.

wel belangrijk dat je verstaanbaar en begrijpelijk kunt communiceren. Goede schriftelijke vaardigheden van het Nederlands zijn wel belangrijk voor je opleiding, werk en sollicitaties.

De Nederlandse taal kent veel regels

Veel jongeren hebben moeite met spelling en grammatica. Vooral tweetalige jongeren vinden het daarom een erg moeilijke taal om te leren. Bepaalde constructies krijgen ze zelfs na jaren oefenen moeilijk onder de knie.

“Plaatje met een berg met mooi uitzicht, ik vind de Nederlandse taal heel mooi, maar moeilijk, je moet moeite doen voor de taal. De man op de berg heeft moeite gedaan om boven op de berg te genieten van het uitzicht.” Jongen 16 jaar, Suriname.

“Ik ben er niet zo goed in, schrijven met spelling, ik zeg heel vaak ‘die komt’ omdat ik veel straattaal gepraat heb. Buitenlanders zullen er wel moeite mee hebben.” Jongen 16 jaar, Vlaanderen.

Jongeren houden van kort en krachtig Nederlands

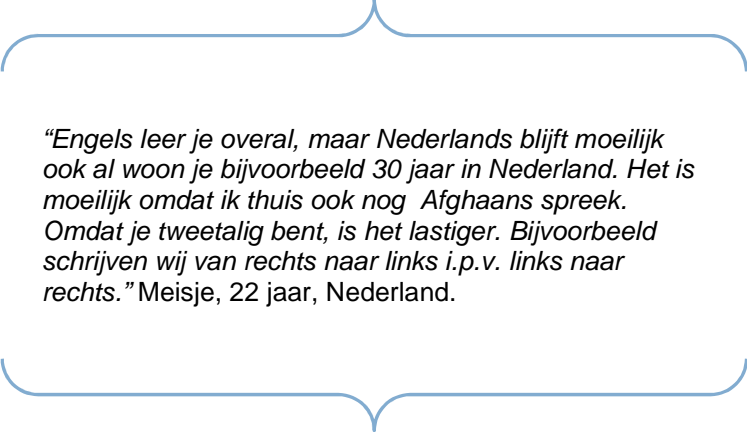
Jongeren geven de voorkeur aan korte zinnen en begrijpelijke woorden. Deze snelle manier van communiceren, kan voortkomen uit de tijdsdruk waaronder jongeren leven. Jongeren moeten en willen veel doen in korte tijd. Ook nemen zij veel informatie tot zich waardoor korte zinnen en teksten geprefereerd worden. Dit blijkt ook uit de vele afkortingen die jongeren gebruiken. Daarnaast gebruiken jongeren graag Engelse woorden. Jongeren vinden dat Engelse woorden vaak in één keer alles uitdrukken, terwijl je daar in het Nederlands een hele zin voor nodig hebt.

Jongeren gebruiken dagelijks verschillende taalregisters

Het Algemeen Nederlands (AN), informeel en formeel taalgebruik worden het meest gesproken. Het AN verdient volgens veel respondenten de voorkeur. Op school en tijdens werk gebruiken ze de taal formeler dan thuis of in situaties met vrienden. Jongeren spreken formeler op school, op het werk en met ouderen. Dialect wordt door sommige jongeren nog thuis gesproken met familie of vrienden. Sommige jongeren beheersen ook jongerentaal en straattaal. Zij spreken dit met vrienden.

Jongeren schakelen gemakkelijk tussen verschillende taalregisters en andere talen.

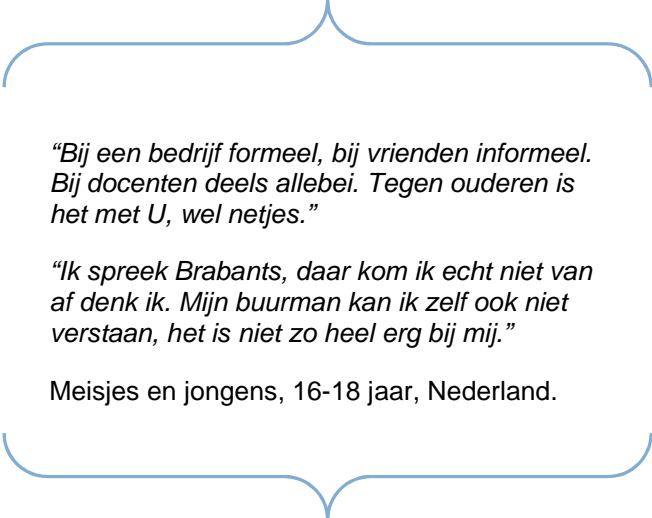
In verschillende situaties gebruiken jongeren verschillende taalregisters. Tweektalige jongeren spreken vaker straattaal en zijn nog beter in het switchen tussen verschillende registers en verschillende talen. Tweektalige jongeren gebruiken vaak Nederlandse woorden wanneer zij in een andere taal spreken. Schakelen tussen talen vereist een grote mate van creativiteit.

“Engels leer je overal, maar Nederlands blijft moeilijk ook al woon je bijvoorbeeld 30 jaar in Nederland. Het is moeilijk omdat ik thuis ook nog Afghaans spreek. Omdat je tweektalig bent, is het lastiger. Bijvoorbeeld schrijven wij van rechts naar links i.p.v. links naar rechts.” Meisje, 22 jaar, Nederland.

Jongeren stemmen hun taalgebruik af op de ontvanger

Vrijwel alle jongeren spreken met volwassenen beleefder dan met vrienden of klasgenoten. Onder elkaar spreken ze vaker jongerentaal, Engels en straattaal. Ook dialect en scheldwoorden komen hierbij vaker voor. Vooral allochtone jongeren spreken ouderen netter aan, met name door beleefdheidsvormen te gebruiken. Deze jongeren worden van kleins af aan opgevoed met het idee dat ouderen met respect benaderd moeten worden. Ook de eigen ouders worden vaak niet getutoyeerd.

“Bij een bedrijf formeel, bij vrienden informeel. Bij docenten deels allebei. Tegen ouderen is het met U, wel netjes.”

“Ik spreek Brabants, daar kom ik echt niet van af denk ik. Mijn buurman kan ik zelf ook niet verstaan, het is niet zo heel erg bij mij.”

Meisjes en jongens, 16-18 jaar, Nederland.

Jongeren zijn positief over het gebruik van Engelse woorden in het Nederlands

Jongeren gebruiken vaak Engelse woorden in het Nederlands. Zij zien dit als een verrijking van de Nederlandse taal. Het Engels klinkt vaak beter en wordt gezien als jong en hip. Mensen leren hierdoor ook gemakkelijker vreemde talen. Een aantal jongeren spreekt zelf Engels met vrienden, zij verkiezen deze taal boven het Nederlands.

Jongeren gebruiken op msn, in sms, twitter en bij mobiele chatprogramma's (Ping, Whatsapp) veel afkortingen

Jongeren korten woorden gemakkelijk af om sneller met elkaar te communiceren, ook al zijn ze er zich van bewust dat er op die manier miscommunicatie kan ontstaan. Vooral op *Twitter* gebruiken jongeren veel afkortingen, maar ook in sms'jes, op msn en bij mobiele chatprogramma's als *Ping* en *Whatsapp*. Het gebruik van afkortingen wordt ingegeven door de vluchtigheid van de nieuwe media en, in sommige gevallen, door het beperkt aantal lettertekens dat een bericht kan bevatten. Jongeren zijn bijzonder slim in het ontwikkelen van nieuwe afkortingen. Daarnaast schrijven ze vaak fonetisch en gebruiken ze vaak emoticons. Deze figuurtjes vervangen als het ware gezichtsuitdrukkingen. Emoticons worden ook gebruikt om leuker over te komen op de lezer van het bericht: om te flirten, of gewoon om je diepste emoties te delen met je beste vriendin.

(lacht) "Ik heb een Blackberry dus ik ping veel. Het lijkt niet meer op Nederlands door de vele afkortingen. Eigenlijk is het een hele andere taal: dadelijk = dalek, je haalt er stukjes uit." Meisje, 18 jaar, Vlaanderen.

Online gebruiken jongeren veelal gewoon schrijftaal, soms in combinatie met afkortingen

Op het internet proberen jongeren correct Nederlands te schrijven, bijvoorbeeld wanneer zij op zoek zijn naar informatie via *Google*.

Jongeren letten bij sociale media extra op correct gebruik van het Nederlands

Bij het delen van hun statusbericht op *Facebook* letten jongeren extra op hun taalgebruik omdat iedereen het kan zien en je anders voor schut staat. Het gebruik van *Twitter* vraagt juist om afkortingen, deze worden deels overgenomen.

*"Ik gebruik mijn taal wel normaal, geen afkortingen op sociale media, mijn moeder volgt me, het ligt eraan met wie je in contact bent."
"Mijn moeder dacht dat 'lol' 'lots of love' betekent."
"Op Facebook houd ik het intellectueel, maar op Twitter doe ik dat niet. Met intellectueel bedoel ik hele zinnen schrijven en geen spelfouten."
Meisjes en jongens, 15-18 jaar, Nederland.*

4 De Nederlandse taal en identiteit

4.1 Inleiding

Taal en communicatie zijn niet identiek. Taal dient ook een ander doel. Het verschaft ons een sociale en culturele identiteit. Limburgers willen hun eigen dialect spreken, niet omdat dat de communicatie zo bevordert, maar omdat ze zich daarmee voorzien van een identiteit; ze markeren zich daarmee als lid van een groep, op dezelfde manier als bevolkingsgroepen dat in Suriname doen via hun eigen etnische taal. Het is een zeer menselijke eigenschap om te werken aan groepsvorming en taal is daar een uitstekend middel voor. Vooral jongeren hebben sterk deze neiging. De volgende deelvragen worden in dit hoofdstuk beantwoord:

1. In hoeverre zorgt het taalgebruik van jongeren ervoor dat zij tot een groep horen?
2. In hoeverre is groepstaal een uiting van de leefwereld van jongeren?
3. In hoeverre zijn jongeren geïnteresseerd in het onderwerp mondiaal burgerschap?
4. Wat vinden jongeren van meertaligheid?
5. Wat vinden jongeren van de huidige heersende norm dat burgers geacht worden Nederlands te spreken? In hoeverre ervaren jongeren dit als een verplichting binnen de samenleving?
6. In hoeverre zijn jongeren zich bewust van de commercie en de relatie tot taalbeleving?

4.2 Conclusies onderbouwd door resultaten

Groepstaal bepaalt sterk de identiteit van jongeren

Jongeren laten met taal zien tot welke groep ze behoren. Ze zijn Nederlander, Vlaming of Surinamer omdat ze een bepaalde taal spreken. Groepen jongeren onderscheiden zich graag, of dat nu door hun kleding is of door hun taal. Verschillende subculturen, zoals kakkers of skaters, praten volgens de respondenten op hun eigen manier. Het gebruik van specifieke woorden uit de media of zelfbedachte woorden creëert een verbintenis tussen de leden van een groep.

Jongeren voelen zich snel een buitenstaander wanneer ze qua toon en woorden niet aansluiten bij de rest. Jongeren passen hun taalgebruik snel aan als ze met andere mensen omgaan. Bepaalde regionale accenten verdwijnen bij veel jongeren wanneer zij verhuizen en met andere mensen omgaan. Vooral jongens vinden het grappig om een eigen praatstijl te ontwikkelen. Ze verzinnen eigen woorden en gebruiken veel woorden die 'hot' zijn in de media. De taal die de groep vervolgens spreekt, onderscheidt zich van de rest.

“Als je allemaal zo spreekt, ik bedoel, het is net hetzelfde als dezelfde kleren dragen.”
“De ‘bloods’ in Amerika dat is een ‘gang’.”
“Computernerds praten met internettaal zoals ‘lol’.”
Meisjes en jongen, 16-20 jaar. Nederland.

De spreekwijze van een persoon zegt volgens jongeren veel over zijn economische klasse

Het milieu waarin je opgroeit en de manier waarop je ouders het Nederlands spreken, bepaalt in sterke mate of iemand het Nederlands goed beheerst en veel moeilijke woorden kent.

Jongeren hebben weinig met mondiaal burgerschap

De wereld lijkt voor jongeren nog vrij klein. Zij voelen zich over het algemeen een Nederlander, Vlaming (Belg), Surinamer of Arubaan of zelfs 'Groninger' of 'Antwerpenaar'. Niemand voelde zich een Europeaan of wereldburger. De Nederlandse taal zien zij als een niet-internationale taal die slechts in een paar landen bruikbaar is.

*"Echt een Groninger, een vriend uit Amsterdam zei laatst: wat praat je raar."
"Ik voel me Nederlander."
"Ik voel me nu echt een boer."
Meisjes, 16 jaar, Nederland.*

Jongeren zien meertaligheid als zeer positief

Kennis van meerdere talen kan altijd van pas komen, zeker als men een internationale carrière ambieert. Ook voor vakanties is het goed om meerdere talen te kunnen spreken.

Jongeren zijn positief over Engelstalige programmering op televisie

Zij prefereren het Engels in programma's boven het Nederlands. De programma's hebben naar hun mening een betere kwaliteit. Programma's uit de VS worden als kwalitatief en inhoudelijk beter gezien.

Jongeren zijn zich bewust van de invloed van het Engels bij commercie

Veel reclames en producten bevatten Engelse termen. Dit vinden jongeren hip en trendy. Jongeren ervaren dit als normaal en vinden dat het Engelse taalgebruik in reclames de producten aantrekkelijker maakt.

"Ik kijk liever een film in het Engels dan in het Nederlands, ik lees liever Engelse boeken dan Nederlandse boeken." Meisje, 17 jaar, Suriname.

5 De Nederlandse taal en creativiteit

5.1 Inleiding

Wat vinden jongeren van creatieve uitingsvormen van de Nederlandse taal? In dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld geschetst van de manier waarop jongeren bezig zijn met creatief taalgebruik en wat zij vinden van de uitingsvormen. De volgende deelvragen worden beantwoord:

1. In hoeverre gebruiken jongeren taal om hun creativiteit uit te drukken? Op welke manier doen ze dat? (poëzie, rap, spoken word enzovoort).
2. Welke creatieve uitingen van de Nederlandse taal vinden jongeren interessant?
3. Wat vinden jongeren van humor in taal? Wat vinden zij grappig?
4. Op welke manier spelen jongeren met taal? (*Wordfeud* enzovoort)
5. Wat vinden jongeren van creatieve beroepen waar taal een belangrijke rol speelt? (schrijver, journalist, reclamemaker enzovoort)
6. Wat vinden jongeren van het gebruik van het Engels in de populaire cultuur?
7. In hoeverre hebben jongeren een voorkeur voor een bepaalde taal in verschillende kunstuitingen (film, muziek enzovoort)?
8. In hoeverre zijn jongeren op de hoogte van het bestaan van creatieve taalwedstrijden voor jongeren? Zijn zij hierin geïnteresseerd?
9. Hoe maak je de potentie van creatief schrijven duidelijk aan andere jongeren?

5.2 Conclusies onderbouwd door resultaten

Jongeren zijn heel creatief met taal

Jongeren verzinnen veel nieuwe woorden, maken bijzondere woordcombinaties en vinden het leuk om met de Nederlandse taal te 'spelen'. Ook tijdens het onderzoek maken jongeren regelmatig bijzondere woordgrappen en komen ze met creatieve zinnen. Ook uit de manieren waarop ze omgaan met sms-taal blijkt dat ze bijzonder inventief en creatief zijn. Om woorden af te korten en toch begrijpelijk te houden, moet je bijzonder creatief zijn. Vaak ontwikkelen ze hun eigen grammatica die ze onderling goed begrijpen. Het is meestal een combinatie van schrijf- en spreektaal.

"Ik gebruik in sms'jes veel afkortingen zoals @ en Z, ik laat klinkers weg, die zijn overbodig. Ik doe het op zo'n manier dat andere mensen het nog snappen." Meisje 18 jaar, Nederland.

Jongeren zien vooral boeken, poëzie, muziek en rap als creatieve uitingsvormen van taal

Toneel en cabaret worden in eerste instantie minder vaak genoemd. Vooral muziek en rap vinden jongeren de mooiste en de meest interessante creatieve vormen, omdat deze de emoties goed kunnen overdragen. Goede liedjesteksten kunnen jongeren emotioneel raken.

Jongeren willen op school op een meer creatieve manier bezig zijn met taal

Jongeren vinden dat er op school te weinig aandacht bestaat voor creatief bezig zijn met taal. Het onderwijs richt zich volgens veel respondenten alleen op de 'saai' onderwerpen van de Nederlandse taal, zoals spelling en grammatica. Creatieve workshops worden niet gegeven, maar zijn zeer gewenst. Jongeren willen graag 'spelenderwijs' de Nederlandse taal leren. Ze vinden bezig zijn met poëzie, rap en songteksten leuke manieren om Nederlands te leren.

*"Ik gebruik het wel als creatieve uiting, want ik schrijf veel. Ik doe ook radio en ik heb een informeel rapport naar gemeenten geschreven. Liedjes en poëzie kan ik niet."
"Soms gebruik ik wel humor in mijn taal. Of woordspelingen."
"Onverwachte zinnen ja, die niemand verwacht."
Jongens en meisjes, 15-18 jaar, Nederland.*

Weinig jongeren houden echt van poëzie en literatuur, sommigen kunnen het echter wel waarderen

Jongeren moeten zichzelf vaak dwingen om een boek te lezen. Onder druk, bijvoorbeeld omdat ze het voor hun boekenlijst moeten lezen of omdat het boek terug naar de bibliotheek moet, gebeurt het wel. Ze kunnen dan wel degelijk genieten van mooie verhalen.

Nederlandstalige rap wordt zeer gewaardeerd

De respondenten vinden dat commerciële rappers belangrijke maatschappelijke onderwerpen bespreken in hun teksten. De diepere betekenis en de boodschap worden gewaardeerd. Veel emoties worden door middel van rap overgebracht. Volgens jongeren lijkt het op poëzie, maar de muziek maakt het aantrekkelijk om naar te luisteren.

*"Rapmuziek, Nederlandse rappers, commerciële rappers bespreken goede dingen in hun teksten. In veel raps wordt wel een boodschap overgebracht."
"Ze zijn duidelijk, voor een diepe boodschap moet je goed luisteren." Jongens, 15-17 jaar, Vlaanderen.*

Jongeren waarderen humor in taal erg

Jongeren spelen graag met taal en maken onderling veel taalgrappen. De manier waarop jongeren humor gebruiken in taal is wisselend en smaakgevoelig. Sommige jongens maken graag sarcastische grappen terwijl meisjes dit weer minder leuk vinden. Jongeren gebruiken vaak spreekwoorden en woordgrappen. Woordgrappen worden vaak door de eigen vriendengroep goed begrepen, maar niet door buitenstaanders. Sommige jongeren spelen ook typetjes door met een sterk accent of dialect te spreken. Ook komedie en cabaret worden positief gewaardeerd.

Jongeren houden van woordspelletjes

Scrabble en *Wordfeud* vinden de respondenten veelal leuk. Sommige jongeren spelen deze spelletjes regelmatig, enkelen noemen zich zelfs verslaafd. Door het spelen van *Scrabble* en *Wordfeud* leren jongeren nieuwe woorden kennen waar ze voorheen het bestaan niet van af wisten. Ze vinden het ook leerzaam en goed voor hun eigen spelling. Daarnaast vinden ze het ook gewoon leuk om te winnen.

Jongeren vinden sommige creatieve beroepen interessant, maar ambiëren die vaak niet

Beroepen met een journalistiek karakter vinden jongeren leuk, beroepen in de reclame ook. Ze hebben minder interesse om schrijver of dichter te worden. Ze vinden dat vaak te kunstzinnig en ook wel onrealistisch om daar je geld mee te kunnen verdienen.

Jongeren kennen weinig taalwedstrijden, maar waarderen ze wel

Jongeren weten dat er meerdere taalwedstrijden zijn, maar kennen de namen vaak niet. De Inktaap en de Kunstbende worden nog het meest genoemd. Jongeren waarderen wedstrijden om creatief taalgebruik te stimuleren. Ze vinden het leuk dat jongeren op deze manier gestimuleerd worden om creatief met taal bezig te zijn, maar slechts enkele jongeren hebben zelf ooit meegedaan. Taalwedstrijden kunnen jongeren enthousiast maken voor creatieve taalberoepen, omdat ze jongeren achter hun talent doen komen.

Mooie beloningen kunnen jongeren stimuleren om mee te doen aan wedstrijden

Beloningen in de vorm van geldprijzen of mooie cadeaus vinden de respondenten interessant. Ook taalvakanties waar je beter kunt leren schrijven en uitwisselingsprogramma's met landen waar Nederlands wordt gesproken, vinden de respondenten leuk.

“Wel een debat met een beloning, want jongeren zijn lui.”
“Of voor studiepunten bijvoorbeeld.”
Jongens, 17 jaar, Vlaanderen.

6 Participatie bij de Nederlandse Taalunie

6.1 Inleiding

De Nederlandse Taalunie wil in haar beleid rekening houden met de mening van jongeren van 15 tot 24 jaar en daarom is ze op zoek naar manieren om jongerenparticipatie vorm te geven. De doelstelling van het laatste deel van de focusgroep is het identificeren van de voorwaarden waaraan participatieconcepten moeten voldoen. Eerst hebben de jongeren door middel van een brainstorm zelf vormen bedacht waarmee zij denken dat jongeren willen participeren, daarna is een aantal vooraf opgestelde concepten (zie bijlage) getest.

De concepten zijn met een korte tekst over de inhoud en de vorm aan de jongeren voorgelezen. De jongeren mochten hier vervolgens op reageren en verbeterpunten aandragen. Ook is de communicatie rondom het participatieconcept aan de orde gekomen. Deze informatie zal dienen als input voor het participatieadvies aan de Nederlandse Taalunie. De volgende deelvragen worden in dit hoofdstuk behandeld:

1. In hoeverre zijn jongeren op de hoogte van de activiteiten van de Nederlandse Taalunie en wat vinden zij van die activiteiten? Welke onderwerpen vinden ze interessant?
2. Over welke onderwerpen (beleidsthema's) met betrekking tot taal willen jongeren graag meepraten?
  - a. Taal en taalhulpmiddelen
  - b. Taal en technologie
  - c. Onderwijs in en van het Nederlands
  - d. Nederlands in het buitenland
  - e. Literatuur en lezen
3. Hoe willen jongeren meepraten over de Nederlandse taal? (debat, enquête, actiegroep, jongerenraad, via internet, creatieve uitingen; rap, lied, evenement, via geld voor eigen project)
4. Hoe vaak willen jongeren meepraten over de Nederlandse taal? (frequentie bijeenkomen of contact)
5. Welke partijen kunnen betrokken worden bij het vormgeven van jongerenparticipatie bij de Nederlandse Taalunie?
6. Hoe communiceer je de participatiemethodiek aan jongeren?

6.2 Reacties op participatie bij Nederlandse Taalunie

Jongeren weten niet van het bestaan van de Nederlandse Taalunie

Jongeren hebben nog nooit van de organisatie gehoord en weten niet welke activiteiten zij onderneemt. Het bediscussiëren van de Nederlandse taal in de focusgroepen en het bekijken van het filmpje over de activiteiten van de Taalunie wekken wel veel interesse. Het benoemen van de activiteiten van de Taalunie neemt de vanzelfsprekendheid van de Nederlandse taal weg.

Jongeren zijn positief over de promotiefilm van de Nederlandse Taalunie

De film is informatief en duidelijk. Een organisatie die de Nederlandse taal waarborgt en koestert, wordt positief gewaardeerd. Ze vinden het goed dat er een overheidsorganisatie is die de Nederlandse taal bewaakt en beschermt. Ook de verschillende activiteiten die de Taalunie onderneemt, beschouwen de jongeren als nuttig en relevant. Het betrekken van jongeren bij de organisatie wordt positief beoordeeld.

De film geeft veel nieuwe informatie aan de jongeren. Het internationale karakter van de Nederlandse taal en het feit dat 23 miljoen mensen de taal spreken, zien ze als een positief punt. Jongeren zijn ook verbaasd over de mogelijkheden om Nederlands in zoveel andere landen te studeren.

Jongeren vinden dat participatie mogelijk is op alle beleidsterreinen van de Taalunie

Op alle gebieden rondom taal zouden jongeren een bijdrage kunnen leveren. Taalhulpmiddelen, technologie en Nederlands in het buitenland vinden ze het meest interessant.

Potentiële participant Taalunie varieert van nerd tot 'normale' scholier

Aan de jongeren zijn een aantal foto's van potentiële participanten bij de Taalunie voorgelegd. Jongeren uit een subcultuur zouden volgens de respondenten minder geschikt zijn om mee na te denken met de Taalunie omdat ze zich te veel zouden afzetten tegen de gevestigde orde. De echte rebelse types, zoals het gothic meisje en de rapper zouden niet geïnteresseerd zijn.

Het meisje dat in een boek zit te lezen, wordt vaak gekozen als ideale participant: zij lijkt erg geïnteresseerd in taal en leest veel boeken. Ze is leergierig en wil graag meepraten over onderwerpen die over de Nederlandse taal gaan. De computernerd wordt ook vaak gekozen omdat de respondenten jongerenparticipatie bij de Taalunie wel interessant voor nerds vinden. Ze denken dat hij echter meer met het Engels heeft door zijn computeractiviteiten. Sommige jongeren kiezen voor de muzikant omdat hij creatief bezig is met songteksten en daardoor interesse kan hebben in taal. De jongen die muziek luistert en er vrij *casual* uitziet, zou ook wel mee willen doen.

6.3 Voorwaarden participatievorm

De vorm is veel belangrijker dan de inhoud

De Nederlandse taal spreekt bij jongeren veelal niet tot de verbeelding. Er is weinig interesse in het onderwerp, waardoor jongeren in eerste instantie op een andere wijze aangesproken dienen te worden. Een participatievorm die voldoet aan de hierna volgende voorwaarden speelt in op de belevingswereld van jongeren.

Participatievorm moet een beleving op zich zijn

Actie en nieuwe ervaringen spreken jongeren aan in participatieconcepten. Jongeren willen zelf iets kunnen doen of creëren. Jongeren zijn daarnaast eerder geneigd om mee te denken met de Taalunie wanneer bijeenkomsten een entertainment- of uitgaanscomponent hebben. Een mix van leuke artiesten of bekende woordkunstenaars die zich verbinden aan het participatieconcept, is een extra reden voor jongeren om deel te nemen. In het concept willen jongeren ook tijd voor interactie, ontspanning en ontmoeting met andere jongeren.

Participatie dient in te spelen op de interesses van jongeren

Jongeren praten graag mee over onderwerpen die ze leuk, aantrekkelijk of interessant vinden. Door een link te leggen met andere interessegebieden van jongeren, zoals sport, uitgaan, relaties en vrienden, sluit je beter aan bij hun belevingswereld en wordt het onderwerp taal ineens interessanter. De voorbeelden van de activiteiten van de Taalunie uit het filmpje doorbreken de vanzelfsprekendheid van het onderwerp taal. Deze thema's kunnen gekoppeld worden aan onderwerpen die jongeren interessant vinden en eventueel ook aan een artiest. Het abstracte onderwerp taal sluit dan aan op de interessegebieden van jongeren. Dit maakt het voor jongeren concreet.

Jongeren willen beloond worden voor hun inspanningen

Jongeren hebben weinig tijd en zien participatie als een tijdsinvestering. Ze vinden het redelijk om hiervoor beloond te worden, net zoals ze beloond worden voor een bijbaantje. Meer dan drie of vier keer per jaar participeren, concurreert met een bijbaan. Beloningen in de vorm van een cadeaubon, lunch en reiskostenvergoeding zijn gewenst bij een aantal contactmomenten per jaar.

Jongeren wensen een participatievorm die laagdrempelig en niet te tijdsintensief is

Jongeren geven aan weinig tijd te hebben en daarom niet wekelijks beschikbaar te zijn om mee na te denken met een organisatie. Hun studie, werk, vrienden en familie nemen veel tijd in beslag. Een paar keer per jaar meedoen, vinden ze redelijk.

Educatieve elementen in de participatievorm zijn gewenst

Jongeren vinden het Nederlands vaak een lastige taal. Jongeren willen bij de participatie meer leren over de Nederlandse taal en het liefst meer over creatieve toepassingen ervan. Daarnaast willen jongeren beter leren discussiëren en argumenteren. Spelenderwijs leren verdient de voorkeur. Interactieve elementen en spelletjes worden gewaardeerd, zoals bijvoorbeeld *Wordfeud*. Een masterclass reclame, script of stand-upcomedy vinden jongeren ook interessant.

Gebruik creativiteit en humor in taal om jongeren aan te spreken

Jongeren zijn (vaak onbewust) zelf erg creatief met taal en spelen op humoristische wijze met taal. Je kunt de aandacht van jongeren krijgen door hierop in te spelen. Humoristische elementen in het programma zijn gewenst. Jongeren vinden dat er te weinig aandacht is voor creatieve uitingen van de Nederlandse taal op school. Workshops over liedjes schrijven, rappen, stand-upcomedy en poëzie vinden jongeren leuk en leerzaam.

Jongeren willen resultaat en terugkoppeling zien van hun inspanningen

Een belangrijke stimulans om mee na te denken met de Nederlandse Taalunie is het idee dat er ook werkelijk iets met de ideeën van jongeren wordt gedaan. Input geven op beleid is voor jongeren extra interessant als zij horen of zien dat de uitkomsten van de participatie ook hebben geleid tot veranderingen in de praktijk.

Maak het onderwerp 'taal' concreet voor jongeren

Jongeren denken niet vaak na over de Nederlandse taal. Het is te vanzelfsprekend om hier actief mee bezig te zijn. Door ze te wijzen op de uitingen en toepassingen van taal (zoals in het filmpje van de Nederlandse Taalunie) en ze te betrekken bij de ontwikkeling van deze toepassingen, kunnen jongeren geboeid raken.

Jongeren geven de voorkeur aan persoonlijke ontmoetingen

Hoewel sociale media populair zijn, is ook persoonlijke interactie bij de participatie bij de Taalunie. Jongeren vinden het leuk om met elkaar in gesprek te gaan en elkaar te ontmoeten. Sociale media kunnen ondersteunend ingezet worden en zijn belangrijk voor de communicatie rondom de participatie. Sociale media inzetten, is een middel om jongeren op de hoogte te stellen van de participatiemogelijkheden bij de Taalunie.

6.3 Participatie-ideeën van deelnemers

De jongeren die deel hebben genomen aan het onderzoek, hebben via een brainstorm zelf ideeën bedacht om het participatieconcept vorm te geven. Hieronder volgt een opsomming van de ideeën.

Cursussen en workshops

Jongeren zijn geïnteresseerd in interactieve en aansprekende workshops over de Nederlandse taal. Ze willen iets anders dan de Nederlandse les en zijn enthousiast over workshops die bijvoorbeeld gaan over de geschiedenis van de Nederlandse taal. Ook creatieve uitingsvormen van het Nederlands willen jongeren leren in workshops. Het is wenselijk dat jongeren zelf actief aan de slag gaan, zoals met het maken van een film over de Nederlandse taal, toneel en dans. Ook workshops met taalprofessionals - geen docenten, maar bekende schrijvers - zijn gewenst.

Aantrekkelijke lespakketten

Jongeren willen graag meer leren over onderwerpen die samenhangen met de Nederlandse taal en die niet of op een onaantrekkelijke manier op school gegeven worden. Bijvoorbeeld creatieve opdrachten, zoals een artikel schrijven, een poster maken of leren dichten.

Focusgroepgesprekken

De respondenten vinden focusgroepgesprekken op scholen ook een geschikte manier om participatie vorm te geven en jongeren mee na te laten denken over de Nederlandse taal. Jongeren hebben door deelname aan het onderzoek direct input kunnen geven op onderwerpen waar de Nederlandse Taalunie zich momenteel mee bezighoudt.

Enquêtes

Jongeren vinden het online invullen van vragenlijsten een goed idee. Op die manier kunnen grotere groepen jongeren input geven. De inspanning is klein, al vinden ze een beloning of iets om te winnen een extra stimulans. Ze vinden het leuk om hun mening te geven over 'rare' dingen in taal, evenals over zogenaamde 'taalmissers'.

Debatten

Jongeren vinden het een goed idee om een debat te organiseren waar jongeren met elkaar in gesprek kunnen gaan over actuele taalkwesties. Een debat is leerzaam en interactief. Jongeren krijgen hierdoor het idee direct mee te kunnen denken met kwesties die van belang zijn voor de Taalunie.

Taalreis

Het lijkt jongeren leuk om een uitwisselingsprogramma te organiseren zodat ze in een ander land meer over de Nederlandse taal kunnen leren. Een kamp of uitstap naar een ander land, om te zien hoe mensen daar met de Nederlandse taal omgaan, lijkt veel jongeren leuk en interessant. Een juiste balans tussen leerzame excursies en ontspanning is belangrijk.

Online taalspel

Jongeren willen graag in een spelvorm bezig zijn met de Nederlandse taal. Online taalspelletjes zijn populair. Een spel met educatieve elementen waar jongeren wat van kunnen leren, is gewenst.

Taaltrendteam

Jongeren kwamen met het idee om teams op scholen op te richten die zich bezig gaan houden met trends op het gebied van de Nederlandse taal. Via de schoolkrant en lezingen brengen de taaltrendwatchers de trend over naar andere jongeren op hun school.

Wedstrijden

Wedstrijdelementen vinden jongeren leuk en stimulerend. Ze willen graag iets kunnen winnen of een beloning krijgen. De huidige wedstrijden van de Nederlandse Taalunie worden gewaardeerd, maar niet iedereen kent ze. Binnen het participatieconcept zou een competitief onderdeel interessant zijn.

Sociale media

Jongeren vinden de inzet van sociale media om jongeren te bereiken en met ze in contact te treden een belangrijke randvoorwaarde bij het participatieconcept. Virale acties of winacties door de Taalunie te 'liken' worden geopperd.

Dictee Nederlandse taal voor jongeren

Het lijkt jongeren leuk om een groot Nederlands dictee voor jongeren te organiseren, dat meer afgestemd is op jongerentrends. Geen hoogstaand literair dictee, maar een dictee dat inspeelt op de interesses van jongeren.

Rap-battles

Jongeren waarderen rap-battles en vinden het een goede manier om de Nederlandse taal aantrekkelijk te maken bij jongeren.

6.4 Concepten

Tijdens het laatste deel van de focusgroepen hebben we de jongeren vijf verschillende concepten voorgelegd. In de bijlage zijn de gehele teksten over de concepten te lezen. Per concept worden de positieve en negatieve punten besproken.

Concept 1: Jongerenvertegenwoordigers

De Jongerenvertegenwoordigers houden zich bezig met het Nederlands, onder meer door gastlessen en workshops te geven op scholen. Alle input die ze verzamelen bespreken ze met politici, beleidsmakers en officiële regeringsdelegaties.

Interessant en leerzaam concept, maar te intensief om zelf aan mee te doen

Veel jongeren vinden dit een leuk en leerzaam concept, maar geen van de jongeren zou zelf de functie op zich willen nemen. De tijdsinvestering is voor alle respondenten te groot. Ze vinden het niet realistisch om andere jongeren te activeren en te overtuigen van het belang van het specifieke onderwerp: de Nederlandse taal. De Nederlandse taal is volgens jongeren te vanzelfsprekend en onvoldoende interessant. Het onderwerp is niet sexy genoeg, zo zeggen de jongeren. De tijdsinvestering en het feit dat er workshops op scholen moeten worden gegeven, maakt dit concept alleen geschikt voor studenten in het hoger onderwijs. Volgens de respondenten moet je van goeden huize komen om jongeren te betrekken bij het onderwerp. Een professional die echt veel weet van het Nederlands, kan dit volgens jongeren beter doen, met name omdat die meer aanzien heeft en geloofwaardiger is.

Begeleiding en samenwerking positief

De begeleiding en training vanuit een jongerenorganisatie vinden de respondenten goed en noodzakelijk omdat het een zware taak is. Ook het feit dat er twee vertegenwoordigers zijn per thema, wordt als positief beschreven: hierdoor staat de vertegenwoordiger er niet alleen voor.

Goed voor je carrière

Het internationale karakter van het concept vinden jongeren interessant. Toonaangevende bijeenkomsten bijwonen en politici ontmoeten, lijken jongeren goed voor je netwerk en latere carrière. 'Peer education' (jongeren informeren jongeren) en het feit dat jongeren zelf workshops geven, spreken jongeren erg aan. Jongeren kunnen elkaar ook beter enthousiasmeren, zo denkt men. Deelnemen aan dit concept levert veel ervaring op voor op je cv, het is echter wel erg intensief naast je studie. Hierdoor is de drempel om het te proberen voor veel jongeren te hoog. Zij geven vaak de voorkeur aan participatie die minder tijd kost en een minder verplichtend karakter heeft.

Concept 2: Jongerenambassadeurs

Het jongerenambassadeurschap houdt in dat de ambassadeurs in de eerste plaats jongerenvertegenwoordigers zijn van de Nederlandse taal en andere jongeren activeren. Zij zijn aanwezig op activiteiten/evenementen voor en door jongeren in de gemeente. Naast deze taak kiezen zij mogelijk een tweede taak, zoals het beoordelen van aanvragen voor creatieve taalprojecten of het werken als redactielid bij de jongerenwebsite van de Taalunie.

Combinatie met maatschappelijke stage interessant, verder niet aansprekend genoeg

Het concept jongerenambassadeurs lijkt volgens de jongeren erg veel op het concept jongerenvertegenwoordigers, maar dan meer lokaal en daarom minder aantrekkelijk. Sommige jongeren lijkt het saai. Het internationale karakter van de Jongerenvertegenwoordigers spreekt meer aan. Dat er sprake is van 'peer education', omdat jongeren actief in contact treden met andere jongeren op bijeenkomsten en evenementen, vinden ze interessant. Dat het jongerenambassadeurschap kan worden ingezet als maatschappelijke stage, is een pluspunt, al moet het dan concurreren met heel wat andere stage-opties. Ook dit concept wordt alleen geschikt bevonden voor het hoger onderwijs, waar beloning met studiepunten een mogelijkheid is.

Concept 3: Online jongerenparticipatie

Denk mee met de Nederlandse Taalunie als redactielid van de website 'De Wereld van de Nederlandse Taal'. Daar verschijnt geregeld een stelling of een vraag over een belangrijke taalkwestie, bijvoorbeeld over het gebruik van straattaal in de klas of het gebruik van de Engelse taal in het hoger onderwijs.

Onderwerp taal niet 'hot' genoeg om jongeren online te interesseren

De kans op slagen van een online concept is volgens de jongeren klein. Een vaak gehoorde motivatie hiervoor is dat het de zoveelste website gericht op jongeren is. Het zal moeilijk zijn om jongeren naar die website te krijgen, er is veel concurrentie van websites met meer aantrekkelijke onderwerpen voor jongeren. Nadelen van online participatie kunnen verder zijn dat het te onpersoonlijk is. Een verbetering van het concept zou het toevoegen van een beloning kunnen zijn. Iets kunnen winnen of een beloning krijgen, zou sommige jongeren over de streep kunnen trekken.

Websites en sociale media als aanvullingen op persoonlijke participatie

Jongeren zijn veel online, daar kun je dus veel jongeren bereiken. Een online onderdeel in het concept, als interactieve 'tool', mag volgens de jongeren niet ontbreken. Vooral de inzet van sociale media spreekt aan bij het concept, al lijkt het onderwerp in eerste instantie niet interessant om op te reageren. Via een poll zou je wel gerichte vragen kunnen stellen. Zonder mogelijke beloning of ludieke actie zullen jongeren echter niet 'liken', delen of meedoen.

Concept 4: Taalstormtroepers Jongerenpanel

De Taalstormtroepers wonen twee keer per jaar een bijeenkomst van de Nederlandse Taalunie bij. Hierbij gaat een bekende schrijver, rapper of andere woordkunstenaar met ze in gesprek over dingen die de Nederlandse Taalunie wil weten. Jouw mening telt want de Nederlandse Taalunie is op zoek naar input voor haar beleid.

Winnend concept: aantrekkelijk idee, redelijke tijdsinspanning, beloning en woordkunstenaar

Over het algemeen zijn jongeren in alle landen het meest enthousiast over de Taalstormtroepers. De respondenten denken dat dit format het beste aan zal slaan. Het lijkt ze een leuke bijeenkomst met veel verschillende activiteiten waarop ze hun mening kunnen geven. Dat een bekende woordkunstenaar persoonlijk met jongeren in gesprek gaat, spreekt jongeren erg aan. Een bekend persoon zorgt voor entertainment (een optreden) binnen de bijeenkomst. De beperkte tijdsinvestering, de beloning en de terugkoppeling maken van Taalstormtroepers de favoriet bij alle groepen. De onderwerpkeuze en de woordkunstenaar die aanwezig zal zijn, zullen bepalen of jongeren ook echt komen.

Aanpassingen en verbeteringen aan het concept

Verhoog frequentie, voeg interactieve elementen en wedstrijdonderdelen toe

Dit concept zou kunnen worden verbeterd door jongeren zelf te betrekken bij de organisatie en andere instellingen te laten participeren. De frequentie zou kunnen worden verhoogd. In elk geval zijn er veel interactieve elementen gewenst. Creatieve workshops en debatten zouden onderdeel moeten zijn van het programma. Het toevoegen van een wedstrijdelement is ook een goed idee. Jongeren willen bijvoorbeeld leren hoe je songteksten of raps kunt schrijven. De titel 'Taalstormtroepers' wordt niet erg gewaardeerd, een andere naam is gewenst.

Concept 5: Taalverkiezingen

Net als bij echte verkiezingen krijgen jongeren 1 of 2 keer per jaar een stembiljet om hun stem te laten horen over een 'hot' taalitem, zoals het woord van het jaar of de vraag of sms'en goed is voor de taal van jongeren. De Taalverkiezingen vinden plaats tijdens de Nederlandse les en de stemming wordt ingeluid door een gastles/workshop over een 'hot' taalitem waarover gestemd moet worden.

Verkiezingen worden gewaardeerd, maar onvoldoende diepgang in het concept

Jongeren zien de Taalverkiezingen meer als een onderdeel van een groter participatieconcept omdat er maar heel weinig actie voor nodig is en het de vraag is of jongeren eerlijk antwoorden. Jongeren vinden de term 'hot' taalitem moeilijk te plaatsen, ze kunnen zich daar niet veel bij voorstellen omdat ze het onderwerp niet interessant vinden. Het ontbreken van een beloning of een winnend element vinden ze jammer. Ze vinden het wel positief dat het op scholen plaatsvindt en dat iedereen de kans krijgt om te stemmen. Taalverkiezingen zouden ook online uitgevoerd kunnen worden of in combinatie met een workshop.

7 **Verschillen tussen Nederland, Vlaanderen, Suriname & Aruba**

In dit hoofdstuk worden de verschillen in de resultaten tussen Nederland, Vlaanderen, Suriname en Aruba besproken. Over het algemeen zijn er veel overeenkomsten, slechts op enkele gebieden zijn afwijkende resultaten gevonden. Per onderzoeksthema worden de afwijkende conclusies, onderbouwd met resultaten, behandeld.

7.1 Nederland

7.1.1 Attitude Nederlandse taal

De meeste jongeren vinden het Nederlands geen mooie taal

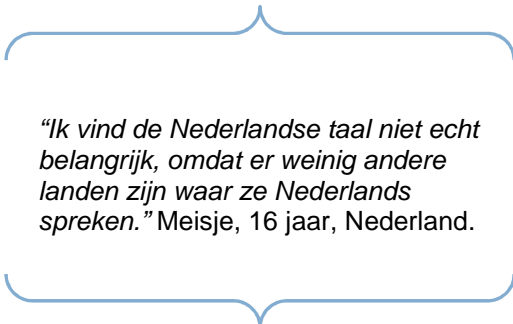
De taal heeft volgens de Nederlandse jongeren veel harde klanken. De g-klink wordt bijvoorbeeld als een 'keelziekte' omschreven. Andere talen zoals het Frans en het Engels worden meer gewaardeerd, vanwege de zangerige klanken.

"Het Nederlands is geen zingende taal, ik vind het niet echt een mooie taal". Jongen, 17 jaar, Nederland.

Jongeren denken dat het Nederlands alleen in Nederland en Vlaanderen goed van pas komt

Volgens jongeren komt het Nederlands in het buitenland niet van pas omdat ze de taal daar niet spreken. Dat het Nederlands een belangrijke taal is in andere landen dan Nederland en Vlaanderen is veelal niet bekend.

"Ik vind de Nederlandse taal niet echt belangrijk, omdat er weinig andere landen zijn waar ze Nederlands spreken." Meisje, 16 jaar, Nederland.

7.1.2 Nederlands taalgebruik

Jongeren in Nederland hechten niet veel waarde aan een goede en ruime woordenschat

Over het algemeen hebben ze weinig interesse in het ontwikkelen van hun woordenschat. Enkel jongeren die voor hun opleiding iets met communicatie of journalistiek doen of zelf creatief met taal bezig zijn, gebruiken vaak synoniemenlijsten om hun woordenschat te verrijken.

Nederlandse jongeren vinden taalgebruik asociaal worden

Het taalgebruik wordt steeds informeler en minder beleefd. Volwassenen worden minder vaak met u aangesproken. Jongeren vinden dit een logische ontwikkeling omdat we elkaar met simpele woorden ook begrijpen.

"Ik kies het plaatje met de verschillende kleuren, dames en nummers omdat het symbool staat voor de vele verschillen in de taal. Je hebt soms moeite om mensen te verstaan". Meisje, 16 jaar, Nederland.

Jongeren lijken neer te kijken op Nederlandse dialecten

Jongeren erkennen het bestaan van veel dialecten, maar spreken slechts nog in bepaalde regio's dialect. De meeste jongeren hebben alleen nog een accent, aan de uitspraak kun je nog horen waar de jongere geboren is. De meeste jongeren menen dat dialecten minderwaardige vormen van taal zijn en dat het spreken van dialect getuigt van een beperkt denkvermogen. Dialecten klinken over het algemeen boers en lomp, vinden ze. Vooral de Friese taal, veelal verward met een dialect, wordt lelijk gevonden. Jongeren die zelf dialect spreken, komen hier wel voor uit, maar ze zijn er zeker niet trots op.

Straattaal wordt door Nederlandse jongeren niet onverdeeld positief beoordeeld

Vooral minder intelligente jongeren zouden volgens de respondenten straattaal spreken. Het zou samenhangen met de culturele achtergrond en een lagere sociaal-economische status. Een enkele respondent spreekt zelf straattaal. Diegenen die het kunnen, spreken het vooral om grappen te maken met vrienden. Jongeren lijken soms met opzet grammaticale fouten te maken, bijvoorbeeld bij 'die' of 'dat'. Jongeren die zelf geen straattaal spreken, begrijpen die taal vaak wel. Ze weten veel 'straattaalwoorden' te noemen. Het bewust spreken van straattaal is een vorm van creatief omgaan met taal.

7.2.3 Taal en identiteit

Het spreken van de Nederlandse taal is gewenst en volgens jongeren een belangrijk onderdeel van integratie in Nederland

Het spreken van de taal maakt integratie in de samenleving mogelijk. Nieuwkomers moeten volgens jongeren zo snel mogelijk de taal leren om te kunnen functioneren. De verplichting hiertoe vanuit de politiek zien zij als redelijk en goed voor de ontwikkeling van deze mensen. Jongeren vinden het beheersen van de taal minder belangrijk wanneer mensen voor een kortere periode in het land verblijven.

7.2.4 Taal en creativiteit

Jongeren in Nederland vinden dat er op school te weinig aandacht is voor creatief schrijven

In Nederland klaagden de respondenten het meest over saai onderwijs van het Nederlands. Interactieve lessen en creatieve opdrachten zijn zeer gewenst.

7.2.5 Participatie bij de Nederlandse Taalunie

Jongeren in Nederland moeten op creatieve wijze getriggerd worden om te participeren bij de Taalunie

Jongeren in Nederland lijken het erg druk te hebben en vinden de Nederlandse taal in eerste instantie niet het meest interessante onderwerp om zich in hun vrije tijd mee bezig te houden. Er zijn echter voldoende triggers gevonden om jongeren te activeren. Deze zijn te lezen in hoofdstuk 6.

7.2 Vlaanderen

7.2.1 Attitude Nederlandse taal

De houding van Vlaamse jongeren ten aanzien van het Nederlands komt over het algemeen overeen met die van Nederlandse jongeren. Op onderstaande punten zijn verschillen gesignaleerd.

Jongeren in Vlaanderen vinden een goede beheersing van het Nederlands belangrijk

Veel minder jongeren geven aan het Nederlands een moeilijke taal te vinden dan in Nederland. Ze lijken minder problemen te hebben met spelling of grammatica. Alleen de allochtone jongeren geven aan vaak moeite te hebben met de grammatica. Zij vinden de regels complex om aan te leren. Jongeren in Vlaanderen vinden het vaak irritant als mensen niet goed kunnen spellen en vinden dat je goed moet kunnen spellen, zeker om later een baan te kunnen krijgen. Vlaamse jongeren hebben ook een brede woordenschat, het gebruik van relatief 'lastige' Nederlandse woorden gaat hen gemakkelijk af in vergelijking met gebruikelijke Nederlandse woorden. Ze vinden het ook interessant wanneer mensen met veel 'dure' woorden spreken.

Vlaamse jongeren zijn positiever over de Nederlandse taal en vinden het een mooie taal

De jongeren vinden Nederlands een mooie taal. De uitspraak van Nederlanders vinden ze mooier dan die van de Vlamingen omdat die beter zouden articuleren. De Nederlandse uitspraak wordt door sommigen wel als overdreven beoordeeld. Sommige jongeren vinden de harde g-klank en de uitspraak van Nederlandse dialecten lelijk.

“Nederlands als moedertaal is gemakkelijk, hier is het belangrijk. Voldoende woordenschat is belangrijk, goede uitspraak en kunnen communiceren en jezelf kunnen uitdrukken. Zelf formele zaken kunnen regelen. Je staat sterker in je schoenen, je kan je eigen plan trekken. Bijvoorbeeld wanneer je ruzie hebt met iemand, als je je zelf kunt verwoorden win je altijd.” Meisje, 17 jaar, Vlaanderen.

7.2.2 Nederlands taalgebruik

Op het gebied van taalgebruik zijn enkele interessante verschillen gevonden. Vlaamse jongeren lijken het Nederlands beter te beheersen en meer belang te hechten aan de taal.

Vlaamse jongeren hechten meer waarde aan het correct spreken en schrijven van het Algemeen Nederlands (AN)

Vlaamse jongeren vinden correct spreken en schrijven belangrijker dan Nederlandse jongeren. Veel Vlaamse jongeren spreken dialect, maar vinden het juist belangrijk om netjes AN te spreken. Het beheersen van het Nederlands zien zij als voorwaarde om goed te kunnen functioneren binnen de maatschappij. Het is belangrijk voor studie en opleiding.

Vlaamse jongeren houden van mooi en sierlijk taalgebruik

In tegenstelling tot de Nederlandse jongeren houden de Vlaamse jongeren wel van mooie formuleringen en het gebruik van chique woorden. Televisiepersoonlijkheden die ‘mooi’ Nederlands spreken worden bijvoorbeeld gewaardeerd.

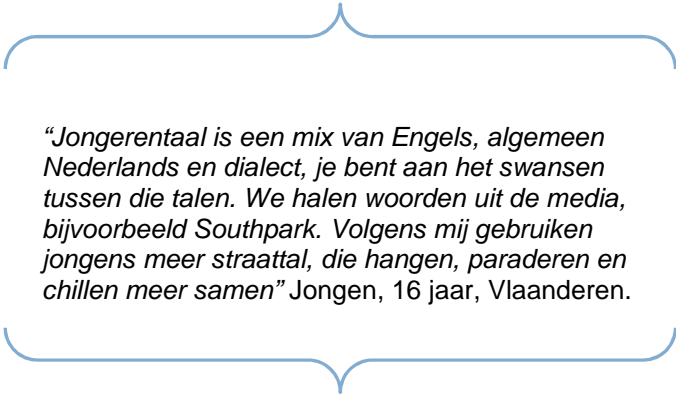
*“Als mensen deftig praten dan heb je meerwaarde, anders is het zo marginaal.”
“Het is een mix. Ik heb respect voor allochtonen die heel goed Nederlands praten, mijn vriend is 8 maanden hier en kan het beter dan ik. Het is niet een van de makkelijkste talen om aan te leren, chapeau.” Jongens, 16 en 17 jaar, Vlaanderen.*

Vlaamse jongeren signaleren geen asociaal taalgebruik en spreken zeer beleefd

Tijdens de gesprekken viel het op dat Vlaamse jongeren zeer beleefd en vriendelijk zijn. Nederlandse jongeren zijn een stuk brutaler. Netjes en met respect spreken, vinden Vlaamse jongeren belangrijk. Zeker in gesprekken met volwassenen en docenten vinden zij correct taalgebruik absoluut noodzakelijk. Onder vrienden gaan jongeren vrijer om met taal.

Vlaamse jongeren gebruiken dagelijks dialect, Algemeen Nederlands (AN) en soms jongerentaal

Veel Vlaamse jongeren die in Antwerpen wonen, komen uit kleine dorpen en spreken dialect. Veel vaker dan de Nederlandse jongeren. Met familie spreken ze veelal dialect. Ze geven echter de voorkeur aan het AN. Onder vrienden wordt regelmatig jongerentaal gesproken, wat vaak een combinatie van dialect met veel Engelse en Franse leenwoorden is.

“Jongerentaal is een mix van Engels, algemeen Nederlands en dialect, je bent aan het swansen tussen die talen. We halen woorden uit de media, bijvoorbeeld Southpark. Volgens mij gebruiken jongens meer straattaal, die hangen, paraderen en chillen meer samen” Jongen, 16 jaar, Vlaanderen.

7.2.3 Taal en identiteit

In Vlaanderen identificeren jongeren zich eveneens sterk met groepen door de manier waarop zij spreken. De invloed van het dialect is in Vlaanderen groter dan in Nederland.

Vlaamse jongeren identificeren zich sterker met een groep door het gebruik van dialect

Jongeren kunnen aan het dialect horen uit welke provincie of stad iemand komt. Binnen groepen vrienden is taal een belangrijk middel om je te identificeren. Jongeren die zich niet aanpassen aan een bepaald taalgebruik, worden dikwijls buitengesloten.

Manier van spreken weerspiegelt bevolgingsklasse

De Vlaamse jongeren vinden dat de manier waarop iemand spreekt de economische klasse reflecteert. Vooral bij mensen die vakjargon spreken, valt dit volgens jongeren op, zoals bij advocaten en artsen.

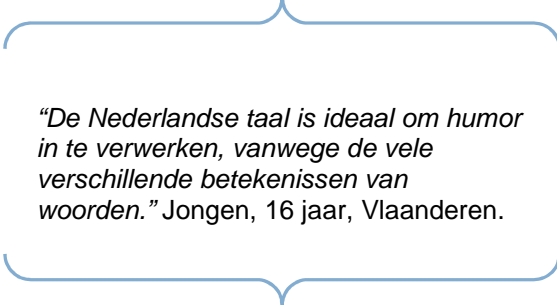
Relatief meer Vlaamse jongeren voelen zich Europeaan

In vergelijking met Nederlandse jongeren voelen Vlaamse jongeren zich vaker Europeaan. De meeste jongeren voelen zich Vlaming of Belg wanneer ze in het buitenland zijn, enkele jongeren voelen zich vooral ‘Antwerpenaar’.

7.2.4 Taal en creativiteit

Vlaamse jongeren lijken nog creatiever met taal om te gaan dan Nederlandse

Net als Nederlandse jongeren vinden ook Vlaamse jongeren het leuk om nieuwe woorden te verzinnen en woordcombinaties te gebruiken. De Vlaamse jongeren lijken hier, door het gebruik van Franse en Engelse leenwoorden, vaak nog beter in te zijn. Ze gebruiken taal ook vaak op een humoristische wijze.

“De Nederlandse taal is ideaal om humor in te verwerken, vanwege de vele verschillende betekenissen van woorden.” Jongen, 16 jaar, Vlaanderen.

Vlaamse jongeren die van rap houden, luisteren vaker naar rappers uit Nederland

Jongeren uit Vlaanderen zijn niet meer geïnteresseerd in rapmuziek dan Nederlandse jongeren, maar Nederlandse rappers zijn wel het meest populair.

7.2.5 Participatie bij de Nederlandse Taalunie

Vlaamse jongeren lijken zich meer te interesseren voor participatie bij de Taalunie

Jongeren in Vlaanderen hebben meer ervaring met vrijwilligerswerk en staan hierdoor meer open voor betrokkenheid bij een organisatie als de Taalunie.

7.3 Suriname

In deze paragraaf worden de verschillen in de resultaten van Suriname ten opzichte van de algemene uitkomsten besproken. Er zijn enkele belangrijke verschillen gevonden. Het Nederlands is in Suriname de taal van het onderwijs, van het bestuur en van een groot deel van het openbare leven. Naast het Nederlands kent Suriname echter nog een twintigtal andere talen. Het gebruik van de meeste van die talen is beperkt tot een specifieke bevolkingsgroep. Het Nederlands daarentegen heeft een positie als lingua franca verworven, als taal die gebruikt wordt voor groepsoverstijgende communicatie.¹ Per onderzoeksthema worden de resultaten behandeld.

7.3.1 Attitude Nederlandse taal

Surinaamse jongeren hebben een positieve houding ten aanzien van het Nederlands.

Uit de resultaten is gebleken dat de jongeren over het algemeen een positieve houding ten opzichte van het Nederlands hebben. Jongeren vinden het een goede en mooie taal. Veel respondenten geven aan dat het een romantische taal is om jezelf uit te drukken. Andere jongeren vinden de Engelse taal

---

¹ 'Taalattitudes van Surinaamse jongeren ten opzichte van het Nederlands' – Scriptie voorgelegd tot het behalen van de graad van Licentiaat in de Taal- en Letterkunde: Germaanse Talen – Katholieke Universiteit Leuven - Academiejaar 2005-2006 – Laura Fierens – www.scriptieprijs.be.

juist een stuk romantischer. Ze gebruiken deze taal zowel in formele als informele situaties en staan positief tegenover het communicatieve en affectieve aspect ervan. Ze zijn van mening dat het Nederlands op sociaal vlak geen negatieve gevoelens oproept en dat het een goede taal is om informatie uit te wisselen.

Jongeren vinden de Nederlandse taal erg moeilijk, vooral het gebruik van lidwoorden

Surinaamse jongeren hebben moeite met de spelling en grammatica. Veel regels blijven voor veel jongeren lastig, met name voor het gebruik van lidwoorden. De Nederlandse taal is ook moeilijk door de grote hoeveelheid synoniemen. Het gebruik van lidwoorden kan veel jongeren demotiveren om met het Nederlands aan de slag te gaan. Om de Nederlandse taal te beheersen, zou het gebruik van lidwoorden afgeschaft moeten worden, zo vinden ze. Ook het gebruik van 'd' en 't' gaat niet altijd goed. Ouders zijn bekend met de oude spelling, terwijl kinderen nu de nieuwe spelling op school leren. Surinaamse jongeren vinden dat de Nederlandse taal tot en met de universiteit gegeven moet worden.

“Wat overheidsinstellingen kunnen doen om de barrières voor jongeren te overwinnen bij het beheersen van de Nederlandse taal, is het afschaffen van de lidwoorden.” Meisjes, 18 jaar, Suriname.

“We praten niet meer over schoonmaakster, maar over interieurverzorgster.” Meisjes, 16 jaar, Suriname.

Jongeren zien de waarde van het Nederlands

De Nederlandse taal wordt in Suriname gezien als een overkoepelende taal die belangrijk is om te leren en de bevolking met elkaar te laten communiceren. Het bestaan van veel verschillende talen in Suriname maakt het belangrijk om een taal te hebben waarin men elkaar kan begrijpen.

De meertaligheid van Suriname zien jongeren als positief

In Suriname worden nog ongeveer 20 andere talen gesproken. De meertaligheid van het land vinden jongeren interessant en van waarde. De positie van het Nederlands als overstijgende en verbindende taal vinden jongeren belangrijk. De respondenten zijn niet van mening dat het Nederlands zou moeten verdwijnen en dat bijvoorbeeld het Sranan Tongo de voertaal zou moeten worden.

Jongeren vinden dat Surinamers beter en mooier Nederlands spreken

Volgens de jongeren spreken ze in Suriname beter Nederlands dan in andere Nederlandstalige landen. In die landen spreken ze 'gebroken' Nederlands. Surinamers vinden hun variant van het Nederlands het mooist en ze vinden hun uitspraak ook beter. Surinamers articuleren beter dan bijvoorbeeld Nederlanders of Antillianen.

Jongeren zien de Nederlandse taal als een positief erfstuk

Uit de reacties van de respondenten is nergens gebleken dat zij het Nederlands als een opgelegde taal ervaren. Veel jongeren zien het Nederlands als een unieke taal omdat ze maar in weinig landen wordt gesproken.

7.3.2 Taalgebruik

Het Nederlands wordt gebruikt in formele en informele situaties

Nederlands praten, komt goed van pas op school en in een formele setting. Op school en bij officiële instanties spreekt men Nederlands. Voorbeelden van momenten om correct Nederlands te praten zijn: werk, brief aan een belangrijke persoon, als je in de media verschijnt. Nederlands schrijven en praten, is daarnaast belangrijk als je met ouderen praat. Het is niet zo van belang als je met je vrienden bent. Bij informele gelegenheden is het niet noodzakelijk dat er onderling correct Nederlands wordt gesproken. Veel Surinamers spreken dan liever Sranan of incorrect Nederlands met hun vrienden.

Thuis spreken Surinaamse jongeren ook vaak hun 'eigen' taal

Thuis wordt naast het Nederlands vaak nog een andere taal gesproken. Als jongeren in een andere omgeving zijn, dan praten ze hun eigen taal, bijvoorbeeld Saramaccaans (met familie) of Sranan (met vrienden).

Jongeren hechten waarde aan juiste spelling

Hoewel veel jongeren moeite hebben met de Nederlandse spelling, vinden ze het wel belangrijk om de juiste spelling toe te passen, anders kunnen misverstanden ontstaan doordat mensen elkaar verkeerd interpreteren.

Jongeren zien grote verschillen in de beheersing van de Nederlandse taal in Suriname

Jongeren maken onderscheid tussen correct Nederlands en gebroken Nederlands. Zelfs docenten beheersen volgens veel jongeren de Nederlandse taal niet altijd even goed. Zij ervaren dit als een probleem omdat ze de taal op school moeten leren. In Suriname is er sprake van aanzienlijke verschillen in de beheersingsgraad, onder meer doordat velen voor hun beheersing van het Nederlands afhankelijk zijn van onderwijs en voor hun beheersing van het Sranan van de mate van contact met sprekers van deze taal. Eenvoudig Nederlands verstaat iedereen, maar intellectueel taalgebruik en vakjargon zijn niet altijd voor alle jongeren te begrijpen.

Jongeren spreken veel straattaal, de jongens vinden dit stoer

Er wordt veel straattaal gesproken in Suriname. Straattaal praten, wordt niet gelijk als negatief beschouwd. Straattaal wordt alleen gesproken met vrienden en niet bij formele gelegenheden. Soms wordt er ook straattaal gesproken met de familie. De meningen zijn verdeeld over het gebruik van straattaal om dames te versieren. De heren vinden het stoer om straattaal te gebruiken, ook bij het versieren, terwijl de dames dat als onbeschoft en respectloos ervaren. Verder vinden Surinaamse

jongeren dat humor in straattaal beter tot uiting komt. Je lacht eerder bij het horen van een grap in straattaal dan in het gewoon Nederlands.

Surinaamse jongeren zien sms-taal als een gevaar

Jongeren gebruiken veel afkortingen in sms-taal. Het gebruik van sms-taal heeft volgens jongeren nadelen omdat ze op een gegeven moment niet meer correct weten te schrijven. Jongeren vinden het tevens vervelend als deze taal ook wordt gebruikt in formele settings.

Surinaamse jongeren waarderen het gebruik van Engelse woorden in het Nederlands

Het gebruik van Engelse woorden in Nederlands wordt gewaardeerd. Het gevaar is echter dat het Nederlands dan vervaagt, denken jongeren.

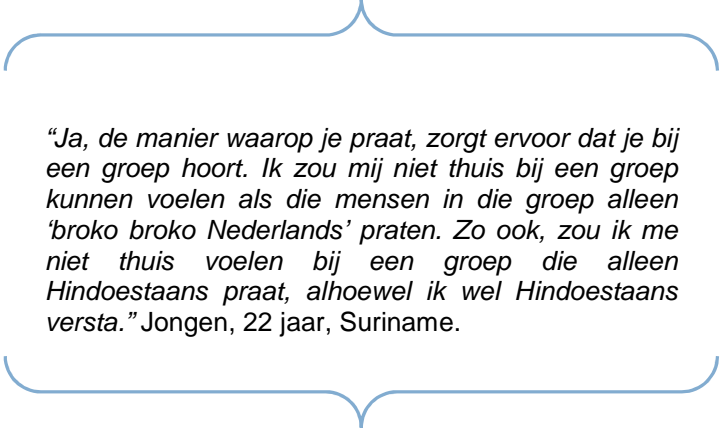
7.3.3 Taal en identiteit

Taal bepaalt sterk de identiteit van jongeren in Suriname door smeltkroes van culturen

Jongeren zouden zich niet goed voelen bij een groep waarin een andere taal wordt gesproken dan zij beheersen. Ze zoeken vaak jongeren op die dezelfde tweede taal spreken.

Surinaamse jongeren voelen zich Surinamer

Jongeren voelen zich vooral Surinamer. Een enkeling noemt zich ook Caricomburger. Vrijwel niemand noemt zich naar zijn oorspronkelijke herkomst, zoals Hindoestaan, Javaan of Chinees.

“Ja, de manier waarop je praat, zorgt ervoor dat je bij een groep hoort. Ik zou mij niet thuis bij een groep kunnen voelen als die mensen in die groep alleen ‘broko broko Nederlands’ praten. Zo ook, zou ik me niet thuis voelen bij een groep die alleen Hindoestaans praat, alhoewel ik wel Hindoestaans versta.” Jongen, 22 jaar, Suriname.

Surinaamse jongeren vinden meertaligheid positief

Jongeren vinden het goed dat ze meerdere talen spreken omdat ze zich dan overal en bij elke bevolkingsgroep verstaanbaar kunnen maken. Een nadeel van meertaligheid is dat het in verwarring kan brengen. In één verhaal worden vaak meerdere talen gebruikt. Surinaamse jongeren praten bijna nooit alleen maar Nederlands. Ze hebben dan ook geen probleem met het toevoegen van andere talen in het Nederlands.

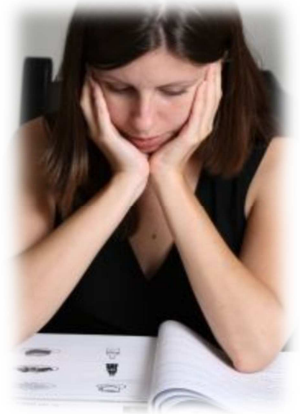
De invloed van de Engelse taal is geen probleem

Er worden veel meer Engelstalige programma's en films vertoond in Suriname. Op zich vinden Surinaamse jongeren dat goed omdat ze zo ook Engels kunnen verstaan. In Surinaamse reclames wordt overwegend Engels of Sranan gesproken.

“Maar er moet best wel een Surinaams woord in zitten of een Engels woord. Soms is het ook moeilijk om dat Nederlands woord te vinden, dus dan zeg je het maar in een andere taal.”
Jongen, 17 jaar, Suriname.

Het lezende meisje wordt ook in Suriname gekozen als ideale participant bij de Taalunie.

Zij is een 'lover' van de Nederlandse taal en de Taalunie omdat ze een blanke huidskleur heeft. Ze is geïnteresseerd in de Nederlandse taal en wil hier graag meer over weten. Ze zou het vreselijk vinden als de Nederlandse taal verdwijnt.

De rapper is volgens de jongeren geen potentiële participant

Aan de uitstraling van de rapper valt af te lezen dat hij geen interesse heeft voor het Nederlands. Hij zou eerder kiezen voor een andere taal zoals het Engels. Hij spreekt straattaal met veel krachttermen en dit kan volgens de meisjes onbeschoft overkomen.

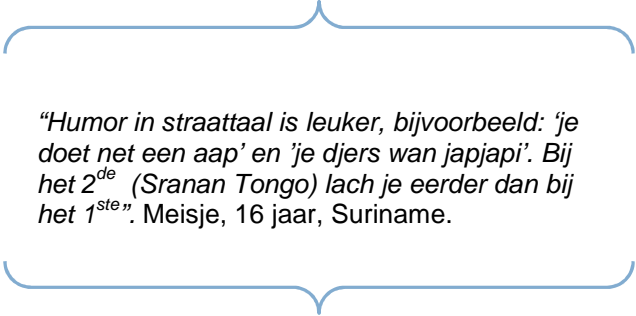

7.3.4 Taal en creativiteit

Humor minder grappig in het Nederlands

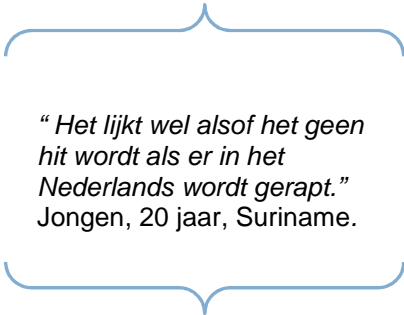
Jongeren vinden de Nederlandse taal minder geschikt om grappen te maken. Ze prefereren andere talen die ze beheersen. Sarcasme in het Nederlands wordt wel gewaardeerd. Hiermee worden de sarcastische spreekwoorden bedoeld zoals: “maak dat de kat wijs”, “de beste stuurman staat aan wal” en “zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten”.

“Humor in straattaal is leuker, bijvoorbeeld: ‘je doet net een aap’ en ‘je djers wan jappapi’. Bij het 2de (Sranan Tongo) lach je eerder dan bij het 1ste”. Meisje, 16 jaar, Suriname.

Surinaamse jongeren geven de voorkeur aan Surinaamse of Engelse rap

Rap in het Nederlands vinden jongeren minder leuk. In het Sranan of het Engels vinden jongeren het gezelliger en leuker om naar te luisteren.

*“Het lijkt wel alsof het geen hit wordt als er in het Nederlands wordt gerapt.”
Jongen, 20 jaar, Suriname.*

Surinaamse jongeren waarderen poëzie en liedjes

Poëzie vinden ze mooi in het Nederlands. De spreekwoorden maken de taal extra mooi.

Surinaamse jongeren houden van lezen, vooral stripverhalen en het nieuws

Surinaamse jongeren lezen graag, maar verkiezen korte teksten die via het internet kunnen worden gelezen boven literaire werken.

Interactieve onderwijsmethoden zijn gewenst

‘Spelling Bee’ is volgens de Surinaamse jongeren een leuke manier om goed Nederlands te leren. Ook het programma ‘Weetje Weetje’ wordt gewaardeerd, alhoewel dit programma niet alleen Nederlands aanbiedt, maar ook andere vakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde en rekenen.

7.3.5 Participatie bij de Nederlandse Taalunie

Randvoorwaarden voor en reacties op concepten komen overeen met de andere landen

De brainstorm over de randvoorwaarden voor en de reacties op de concepten kwamen sterk overeen met die van jongeren uit de andere landen. Hierbij nog een paar korte toevoegingen:

Jongerenvertegenwoordigers

Het concept jongerenvertegenwoordiger komt in Suriname goed uit de bus omdat zij dan workshops kunnen geven en zodoende veel mensen kunnen leren kennen. Je bent dan ook een voorbeeldfiguur en een stem voor andere jongeren.

Online jongerenparticipatie

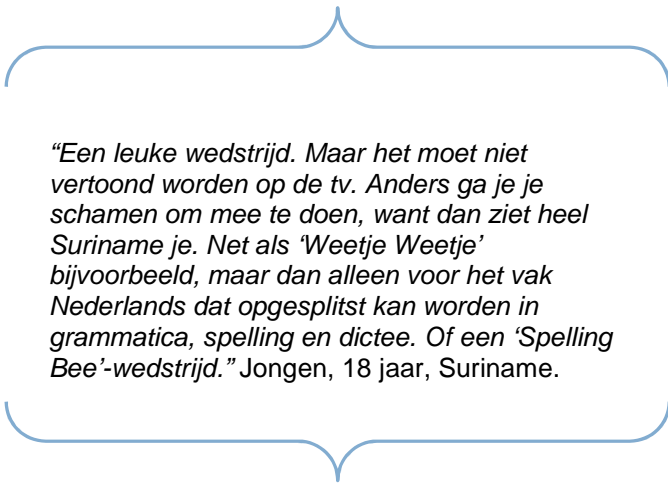
Online jongerenparticipatie kiezen veel jongeren niet, omdat ze denken dat je daarvoor veel van computers en internet af moeten weten.

Taalstormtroepers

Met dit concept kan de Taalunie volgens Surinaamse jongeren de meeste mensen aantrekken. Ze vinden de Taalstormtroepers goed omdat ze van entertainment houden. Hierbij vinden ze vooral het rapgedeelte interessant. Ook de beloning wordt gewaardeerd.

Taalwedstrijden

Om barrières te overwinnen, moeten er meer leuke wedstrijden worden gehouden om de Nederlandse taal te bevorderen.

“Een leuke wedstrijd. Maar het moet niet vertoond worden op de tv. Anders ga je je schamen om mee te doen, want dan ziet heel Suriname je. Net als ‘Weetje Weetje’ bijvoorbeeld, maar dan alleen voor het vak Nederlands dat opgesplitst kan worden in grammatica, spelling en dictee. Of een ‘Spelling Bee’-wedstrijd.” Jongen, 18 jaar, Suriname.

7.4 Aruba

In deze paragraaf worden de verschillen in de resultaten van Aruba ten opzichte van de algemene uitkomsten besproken. Er zijn enkele belangrijke verschillen gevonden. Die komen vooral omdat er op Aruba thuis relatief weinig Nederlands wordt gesproken en omdat het Nederlands er geen algemene omgangstaal is. Volgens de laatste volkstelling, gehouden in 2010, hanteert 68,3% van de Arubaanse bevolking het Papiamentu als thuistaal. Op de tweede plaats komt het Spaans met 13,5%. Het Engels en het Nederlands staan op de derde en de vierde plaats met respectievelijk 7% en 6%. Het Papiamentu is dus de meest gebruikte thuistaal.

Het Nederlands is een taal die de jongeren bijna alleen op school tegenkomen. Het is de officiële instructietaal binnen het onderwijs. Uitzonderingen zijn het speciaal onderwijs, het kleuteronderwijs, enkele (lagere) niveaus van het lbo, waar het Papiamentu de instructietaal is, en de afdeling Horeca van het mbo, waar in het Engels wordt lesgegeven.

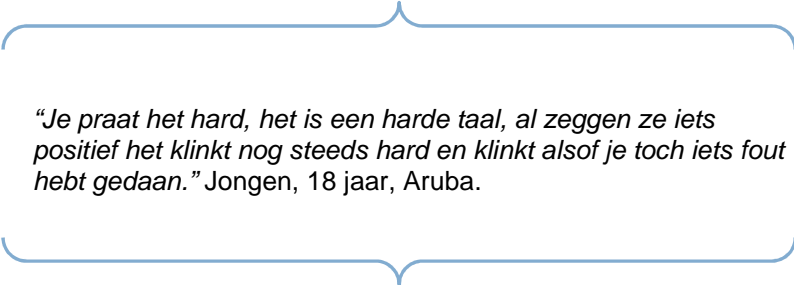
De media in Aruba zijn voornamelijk in het Papiamentu (lokale kranten, radio- en tv-zenders) en in het Engels (Amerikaanse zenders). Via de tv-zenders van naburige landen is ook het Spaans aanwezig. Het Nederlands is minimaal aanwezig. In het basispakket van de kabeltelevisie is er 1 Nederlandstalige zender, namelijk het Beste van Nederland en Vlaanderen (BVN). Nederland 1, 2 en 3 zijn tegen extra betaling te verkrijgen. Er is verder 1 Nederlandstalige krant en sinds oktober 2012 is de Nederlandstalige Radio Nederland Wereldomroep (RNW) gestopt met haar uitzendingen op Aruba.

Per onderzoeksthema worden de resultaten behandeld.

7.4.1 Attitude Nederlandse taal

Arubaanse jongeren hebben een minder positieve houding ten aanzien van het Nederlands

Uit de resultaten is gebleken dat de Arubaanse jongeren over het algemeen een minder positieve houding hebben ten opzichte van het Nederlands dan de jongeren uit de andere landen. Het Papiamentu, het Engels en het Spaans krijgen de voorkeur. Veel Arubaanse jongeren vinden het Nederlands een lelijke en een moeilijke taal. Het is een koude taal met veel harde klanken. Vooral de harde 'G' stoot af. Het Nederlands klinkt alsof men het spreekt met een aardappel in de keel.

“Je praat het hard, het is een harde taal, al zeggen ze iets positief het klinkt nog steeds hard en klinkt alsof je toch iets fout hebt gedaan.” Jongen, 18 jaar, Aruba.

De beheersing van het Nederlands vinden jongeren belangrijk voor latere studies in Nederland

De afwezigheid van het Nederlands thuis en in de samenleving maakt het leren en beheersen van de taal erg moeilijk. Het bereikte taalniveau in het Nederlands vinden Arubaanse jongeren ondermaats.

Desondanks vinden veel Arubaanse jongeren het belangrijk het Nederlands goed te beheersen omdat ze in Nederland willen voortstuderen en het kan helpen om op Aruba een goede baan te vinden.

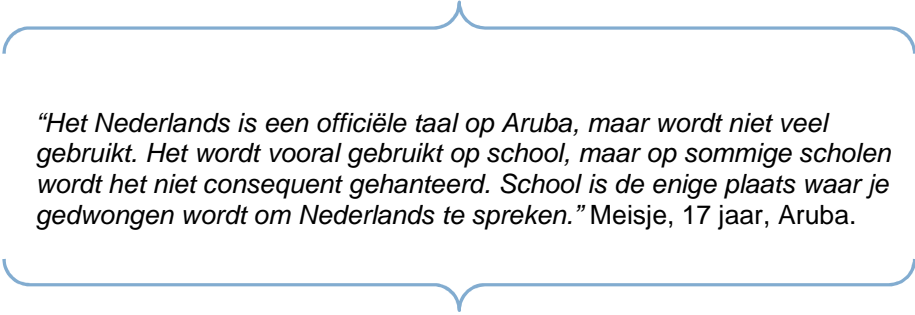
Het Nederlands wordt gezien als een verplichte 'schooltaal'

Op school wordt lesgegeven in het Nederlands en moeten jongeren Nederlands spreken. Veel jongeren hebben moeite met de taal en begrijpen daardoor de lesstof minder goed. Sommige docenten gebruiken enkel Nederlands, andere gebruiken ook andere talen om zaken te verduidelijken. Het taalbeheersingsniveau van de docenten vinden de jongeren vaak onvoldoende.

7.4.2 Taalgebruik

Het Nederlands wordt weinig gebruikt op Aruba

Het Nederlands wordt vooral gebruikt op school, met name tijdens de les. Tijdens de pauzes schakelen de leerlingen meestal over op andere talen. Arubaanse jongeren gebruiken het Nederlands vrijwel alleen tijdens hun schoolloopbaan, daarna gebruiken ze het nog slechts minimaal, bijvoorbeeld om met toeristen te spreken. Bij informele gelegenheden is het niet noodzakelijk om correct Nederlands te spreken. Dan kan ook het zogenoemde 'kapotte Nederlands' of gebroken Nederlands worden gebruikt.

“Het Nederlands is een officiële taal op Aruba, maar wordt niet veel gebruikt. Het wordt vooral gebruikt op school, maar op sommige scholen wordt het niet consequent gehanteerd. School is de enige plaats waar je gedwongen wordt om Nederlands te spreken.” Meisje, 17 jaar, Aruba.

Arubaanse jongeren gebruiken veel leenwoorden in het Nederlands

Als Arubaanse jongeren Nederlands spreken, gebruiken ze veel leenwoorden uit het Papiamentu, het Spaans en het Engels. Deze vermenging wordt 'Crioyo-Nederlands' genoemd.

Arubaanse jongeren hebben moeite met het Nederlands en dat werkt demotiverend

Arubaanse jongeren gebruiken het Nederlands te weinig om de taal volledig te leren beheersen. Ze hebben moeite met de grammatica, de uitspraak en de woordenschat. Volgens Arubaanse jongeren is het Nederlands een complexe taal met veel regels. Daardoor is het lastig en vervelend om Nederlands te leren. De lessen op school vinden Arubaanse jongeren vaak niet leuk omdat ze veel fouten maken. Dat veroorzaakt faalangst en werkt demotiverend om de taal te gebruiken. Waren de jongeren tijdens het onderzoek verplicht hun mening uit te drukken in het Nederlands, dan hadden ze niet zoveel gezegd of hadden ze zelfs helemaal niet meegedaan. Op school gaan de Nederlandse docenten soms ten onrechte uit van een gelijkaardig taalbeheersingsniveau als in Nederland. Daardoor begrijpen de Arubaanse leerlingen niet altijd wat er tegen hen wordt gezegd.

“De lessen Nederlands worden vaak gegeven door Nederlandse leerkrachten. Die zijn vaak streng en je krijgt op je donder als je fouten maakt. Andere leerkrachten spreken ook Papiamentu met de leerlingen.” Meisje, 17 jaar, Aruba.

“Het jeugdparlement heeft in het verleden een debat georganiseerd met de toenmalige vicepresident van de Nederlandse Raad van State, mr. H.D. Tjeenk Willink. Het debat ging in het Engels omdat de jongeren vonden dat hun Nederlands niet goed genoeg was om de betogen te voeren.” Meisje, 17 jaar, Aruba.

“Het Nederlands is een verplichte taal. Men heeft geen keuze en dat maakt het saai. Daardoor is de motivatie laag.” Jongen, 17 jaar, Aruba.

Op het internet gebruiken Arubaanse jongeren meestal Engels en Papiamentu

Op het internet gebruiken Arubaanse jongeren enkel Nederlands als ze opdrachten voor school moeten uitvoeren. Anders gebruiken ze Engels of Papiamentu, vaak in combinatie. Ook in sms'jes gebruiken ze vooral Engels en Papiamentu.

7.4.3 Taal en identiteit

Arubaanse jongeren koppelen de uitspraak van het Nederlands aan identiteit

De manier waarop je het Nederlands uitspreekt, zegt volgens de Arubaanse jongeren iets over de groep waartoe je behoort. Zo maken ze een onderscheid tussen Antilliaans-Nederlands, boerderij-Nederlands, Koelie-Nederlands en gangster-Nederlands ('slang'). Dat laatste wordt volgens de Arubaanse jongeren vooral gebruikt in 'Gangsterdam' (Amsterdam) en 'Rotto' (Rotterdam). Op Aruba wordt ook veel 'kapotte Nederlands' of gebroken Nederlands gesproken. Dat is vrij algemeen verspreid. Naast uitspraak kan ook woordgebruik iets zeggen over de groep waartoe je behoort, bijvoorbeeld een bepaalde beroepsgroep.

“Surinaams-Nederlands klinkt anders. De spreker behoort dus tot een andere groep. Net zoals het Papiamentu op Curaçao anders klinkt dan het Papiamentu op Aruba.” Jongen, 17 jaar, Aruba.

“Soms, niet altijd, zegt het taalgebruik ook iets over de persoon. Door een gebrekkige beheersing van het Nederlands kan men denken dat die persoon niet slim is.” Jongen, 17 jaar, Aruba.

“Soms denk je dat de mensen elkaar staan uit te schelden, zoals Spaanssprekenden en Chineessprekenden, maar het is gewoon de manier van spreken.” Meisje, 16 jaar, Aruba.

Op school vallen jongeren die goed Nederlands spreken op

Arubaanse jongeren die Papiamentu spreken, veelal in combinatie met Engels, worden getypeerd als normaal. Jongeren die enkel Nederlands spreken, zijn vaak in Nederland geboren of hebben daar lang gewoond. Er zijn ook jongeren die enkel Engels spreken, maar die zijn volgens de bevraagde jongeren geobsedeerd door de Amerikaanse cultuur.

Arubaanse jongeren voelen zich Arubaan

De meeste Arubaanse jongeren voelen zich Arubaan. Sommigen hebben ook een andere achtergrond en voelen zich deels Arubaan en deels iets anders, bijvoorbeeld latino of Dominicaan. Een enkeling kan zich ook identificeren met Bonaire en Curaçao.

Arubaanse jongeren zijn zeer positief over meertaligheid

De meeste Arubaanse jongeren spreken meerdere talen en dat vinden ze een bijzonder goede zaak. Het maakt communicatie met meerdere mensen mogelijk en het biedt meer toekomstmogelijkheden, zowel in studie als in werk, zowel op Aruba als in het buitenland. Nadeel is volgens de jongeren wel dat ze geen enkele taal tot in de puntjes beheersen. Ze halen de verschillende talen, met elk hun eigen regels, snel door elkaar.

*“Wie is meertalig op Aruba? Bijna iedereen op Aruba is meertalig!
Meertaligheid is amazing!” Meisje, 18 jaar, Aruba.*

7.4.4 Taal en creativiteit

Het Nederlands is volgens Arubaanse jongeren niet erg geschikt voor creatieve expressie

Arubaanse jongeren vinden het Nederlands geen geschikte taal om emoties mee uit te drukken. Daarvoor geven ze de voorkeur aan het Papiamentu. Voor liedjes grijpen ze naar het Engels en het Spaans. Aangezien het Nederlands voor de meeste jongeren vooral een schooltaal is, wordt het meer met zakelijkheid en informatieoverdracht geassocieerd dan met artistieke of creatieve uitingen.

Arubaanse jongeren komen weinig in aanraking met creatieve uitingen in het Nederlands

Er worden weinig films gekeken in het Nederlands en er zijn ook relatief weinig Nederlandse televisiekanalen beschikbaar op Aruba. Veel leerlingen beschouwen het als een straf om naar die televisiekanalen te moeten kijken. “Je Nederlands is slecht, ga BVN kijken!”, is een vaak gehoorde aanbeveling. Bij films geven Arubaanse jongeren de voorkeur aan het Engels en het Spaans.

Het Nederlands is volgens Arubaanse jongeren niet geschikt voor creatief schrijven en humor

Creatief schrijven gebeurt vooral in het Papiamentu. Daarbij wordt door jongeren ook geëxperimenteerd met taal. In het Nederlands gebeurt dat veel minder. Het Nederlands vinden Arubaanse jongeren vooral een taal waarin je moeilijke maar mooie gedichten kunt schrijven. Het Nederlands wordt door Arubaanse jongeren niet snel geassocieerd met humor. Grappen in het Nederlands vallen voor Arubaanse jongeren niet altijd even gemakkelijk te snappen.

Arubaanse jongeren lezen weinig Nederlandstalige literatuur

De leescultuur op Aruba is niet sterk ontwikkeld. Ouders motiveren hun kinderen niet om te lezen. In de eerste en tweede klas van de basisschool leest men wel dunne en eenvoudige boekjes, maar daarna daalt de interesse snel. Wanneer Arubaanse jongeren naar de universiteit gaan, moeten ze wel meer gaan lezen, zowel in het Nederlands als in het Engels, en dat bevordert hun taalvaardigheid.

Arubaanse jongeren vinden Nederlandstalige literatuur vaak vreemd

Engelstalige literatuur vinden Arubaanse jongeren interessant, ook van vóór 1900. Nederlandse literatuur vinden ze vaak vreemd, met name door de beeldende beschrijvingen van taboeonderwerpen zoals (homo)seksualiteit. Daarnaast speelt ook de Tweede Wereldoorlog een prominente rol in de Nederlandse literatuur en daarmee hebben de Arubaanse jongeren maar weinig voeling.

7.4.5 Participatie bij de Nederlandse Taalunie

Randvoorwaarden voor en reacties op concepten komen overeen met de andere landen

De brainstorm over de randvoorwaarden voor en de reacties op de concepten kwamen sterk overeen met die van jongeren uit de andere landen. Hierbij nog een paar korte toevoegingen:

Jongerenvertegenwoordigers

Het concept jongerenvertegenwoordigers komt in Aruba redelijk goed uit de bus omdat de jongeren dan zelf workshops kunnen geven en zodoende veel mensen kunnen leren kennen. Sterke punten zijn: diplomatieke ervaring, spreken op (internationale) bijeenkomsten en mogelijkheden tot het leggen van belangrijke contacten. Daarnaast ontwikkel je vaardigheden in lesgeven, debatteren en overtuigen. Een punt ter verbetering is het geven van een vergoeding (20 uur per week is een soort van bijbaantje).

Online jongerenparticipatie

Arubaanse jongeren vinden dit een sterk concept omdat je online veel jongeren kunt bereiken. Met name de discussiemogelijkheden via sociale media spreken tot de verbeelding.

Taalstormtroepers

Met dit concept kan de Taalunie volgens de Arubaanse jongeren de meeste mensen aantrekken. Ze vinden de Taalstormtroepers leuk omdat ze van entertainment houden. Van debatteren kunnen jongeren veel leren en co-creatiesessies stimuleren de participatie. Het rapgedeelte intrigeert hen, de beloning weten ze te waarderen. Als verbeterpunt wordt de optie van meer bijeenkomsten per jaar genoemd.

Taalwedstrijden

De Arubaanse jongeren zijn het minst enthousiast over dit laatste concept. Ze vinden het onduidelijk, raar en niet aantrekkelijk.

Bijlage 1: Methode van onderzoek

Het onderwerp jongeren, de Nederlandse taal en participatie bij de Nederlandse Taalunie is niet eerder onderzocht. Het onderwerp heeft een exploratief en evaluerend karakter en daarom is gekozen voor kwalitatief onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd om te achterhalen wat de triggers en de barrières voor jongeren zijn ten aanzien van de Nederlandse taal en participatie bij de Nederlandse Taalunie

De data zijn verzameld door middel van focusgroeps gesprekken en de reflectie van de onderzoekers. Kwalitatief onderzoek is niet volledig representatief, maar de uitkomsten zijn wel richtinggevend en indicatief voor de gehele groep.

De focusgroepen behandelden open vragen over verschillende thema's (zie vragenlijst in bijlage), waardoor scholieren en studenten de kans kregen om uitleg, beschrijvingen en illustraties te geven. Er is gebruikgemaakt van verschillende creatieve en projectieve onderzoekstechnieken om attitudes, percepties en wensen naar boven te halen.

Respondenten

Aan het onderzoek namen 100 jongeren deel, verdeeld over Nederland, Vlaanderen (België), Aruba en Suriname. De gesprekken vonden plaats in 4 focusgroepen per land met 5 tot 8 deelnemers en zijn gevoerd op verschillende scholen en bij lokale jeugdraden en -parlementen. De werving van de jongeren is verlopen via de contacten van de lokale jeugdraden en -parlementen.

De leeftijd van de deelnemers aan het onderzoek lag tussen de 15 en 24 jaar. Per land heeft een spreiding plaatsgevonden op geslacht, leeftijd, culturele achtergrond, regio en opleidingsniveau. Het opleidingsniveau van de respondenten was goed verspreid over voortgezet/secundair en hoger onderwijs. Zowel scholieren als studenten hebben meegedaan aan het onderzoek. Ook culturele diversiteit en tweetaligheid waren in de groepen evenredig vertegenwoordigd.

BIJLAGE 2: Vragenlijst

- Onderzoeker stelt zich voor, legt uit wat we gaan doen en wat het doel is van het gesprek
- Belang van eerlijk antwoorden aangeven
- Er zijn geen foute antwoorden, deelnemers mogen alles delen
- Naar elkaar luisteren
- Respondenten stellen zich voor

1. Introductie

“Vandaag wil ik het met jullie hebben over de Nederlandse taal, maar ik wil eerst graag beginnen met een creatieve oefening. Ik heb een stapel tijdschriften en ik wil jullie vragen er een plaatje uit te zoeken dat weergeeft wat jullie vinden van de Nederlandse taal”

- Kunnen jullie me iets meer vertellen over dit plaatje (woorden, gevoelens, sfeer)?
- Welke gevoelens brengt de Nederlandse taal met zich mee?
- Wat vinden jullie hiervan?
- Wat jullie er goed/minder goed aan?

Doorvragen op:

- Wat vinden jullie van de Nederlandse taal?
- Wat vinden jullie belangrijk aan de Nederlandse taal? Waarom vinden jullie het beheersen van de Nederlandse taal wel of niet belangrijk?
- Wanneer komt de Nederlandse taal goed van pas?
- In hoeverre heeft de Nederlandse taal volgens jullie een toekomst?

2. Friend from abroad

“Stel je voor dat je een vriendin hebt uit China je voor het eerst komt bezoeken in Nederland. Tijdens haar bezoek kom je er achter wat ze eigenlijk helemaal niets weet de Nederlandse taal. Ze heeft daar nog nooit van gehoord. Maar ze is wel heel nieuwsgierig en wil hier graag meer over weten...”

- Wat ga je haar vertellen over de Nederlandse taal?
- Wat is de Nederlandse taal volgens jou? Leg eens uit?
- Wat voor sfeer gaat gepaard met de Nederlandse taal? Hoe zou je die omschrijven?
- Wat zijn de positieve eigenschappen van de Nederlandse taal? Waarom?
- Zijn er ook minder positieve eigenschappen? Hoe komt dat?
- ...

3. Taalgebruik

- Kunnen jullie me iets meer vertellen over de manier waarop jullie het Nederlands gebruiken?
- Welke soorten Nederlands zijn er volgens jullie? Welke gebruiken jullie? Wanneer?
- Wanneer gebruik je welke soort taal (Standaardnederlands, formeel taalgebruik, spreektaal, dialect en straattaal)?
- In welke situatie gebruik je welke soort taal? Waarom doe je dat? Met welke personen?
- In hoeverre gebruiken jullie een ander soort Nederlands op school en in jullie vrije tijd?
- Bij welke soort taal voelen jullie je het meeste thuis? (dialect, straattaal enzovoort)
- Hoe gebruiken jullie het Nederlands online? Gebruiken jullie een andere soort taal? Wat zijn de verschillen tussen googlen, gebruik van sociale media, msn'en?
- Hoe gebruiken jullie taal op je mobiele telefoon (sms, *Whatsapp* en *Ping*)?
- In hoeverre vinden jullie spelling belangrijk? En een goede woordenschat? Waarom?
- Hoe vaak en wanneer gebruiken jullie andere talen in het Nederlands?
- Wat vinden jullie van het gebruik van Engelse woorden in de Nederlandse taal?
- Wat vinden jullie van de manieren waarop het Nederlands wordt gesproken in andere landen, zoals Nederland, Vlaanderen (België), Suriname en Aruba? Waarin lijken deze manieren op elkaar? Waarin verschillen ze van elkaar?
- ...

4. Oefening ontwerper-personificatie

"We gaan weer even onze fantasie gebruiken. De Nederlandse taal is ontworpen door een ontwerper. Dit is een persoon zoals jij en ik, met een eigen leven, eigen gewoontes, een eigen karakter enzovoort. Probeer je eens voor te stellen wie de Nederlandse taal heeft bedacht en vertel me zoveel mogelijk over deze persoon..."

- Wat voor persoon zie je voor je?
  - o Geslacht
  - o Leeftijd
  - o Type
  - o Kleding
  - o Karakter
  - o Dagelijks leven
  - o Gezinssituatie
  - o Baan/vrije tijd
- Wat voor type is het? Wat is belangrijk voor die persoon als het om de Nederlandse taal gaat?
- Wat heeft deze ontwerpen vooral naar voren willen brengen in de Nederlandse taal?
Waardoor krijg je dat idee?
- Wat zou zijn/haar opdracht zijn geweest denk je? Waardoor krijg je die indruk?

5. Taal & Identiteit

- In hoeverre zorgt de manier waarop je praat ervoor dat je bij een groep hoort? Welke groepen kan je onderscheiden met verschillende soorten taalgebruik?
- Wat zegt de taal die een bepaalde groep spreekt over die groep? Wat zegt ze over wie de leden zijn en waar ze voor staan? Wat is hun leefwereld?
- Voel jij jezelf Nederlander, Vlaming (Belg), Surinamer of Arubaan? Of identificeer je je meer met je woonplaats of het land van herkomst van je ouders? In hoeverre voel je je een Europeaan, een lid van de Caribische gemeenschap of een wereldburger?
- Wat vinden jullie van meertaligheid? Wie is meertalig? Wat voegt meertaligheid toe? Wat zijn de voor- en nadelen?
- Wat vinden jullie van de trend in de politiek dat alle inwoners Nederlands moeten (leren) spreken? In hoeverre ervaren jullie dit als een verplichting binnen de samenleving?
- Wat vind je van de verhouding tussen Engelstalige en Nederlandstalige programma's/films/series?

6. Lover/hater

Bij de lover/hater-oefening maken we gebruik van een fotomuur met daarop foto's van verschillende jongeren. De respondent kiest een foto met een persoon die zeker wil participeren bij de Nederlandse Taalunie (Lover) en een foto van een persoon die zeker niet wil deelnemen (Hater).

“Laten we ons nu eens twee verschillende personen voorstellen: iemand die echt helemaal gek is op de Nederlandse taal en graag met de Nederlandse Taalunie wil meedenken over taal en iemand die het helemaal niks vindt...”

Zowel voor lover als hater

- Geef een beschrijving van deze twee verschillende personen.
- Wat voor soort persoon is dit? Jongen of meisje? Leeftijd?
- Hoe ziet deze persoon eruit?
- Wat doet deze persoon in het dagelijks leven?
- Kunnen jullie zijn/haar karakter beschrijven?
- Wat vindt hij/zij van de Nederlandse taal? En van de Nederlandse Taalunie?
- Wat vindt hij/zij belangrijk aan de Nederlandse taal?
- Wat vinden jullie van deze persoon? Waarom?
- Voor wie is participatie bij de Nederlandse Taalunie volgens jullie vooral geschikt? Waarom?
- Voor wie is participatie bij de Nederlandse Taalunie minder geschikt? Waarom?

Lover

- Waarom geeft deze persoon de voorkeur aan de Nederlandse taal?

- Wat vindt deze persoon er zo aantrekkelijk aan?
- Wat zou hij/zij doen als de Nederlandse taal verdwijnt? Hoe zou hij/zij zich dan voelen?
- Waardoor zou hij/zij nog sterker van de Nederlandse taal gaan houden? Wat moet eraan verbeterd worden?

Hater

- Waarom houdt hij/zij niet de Nederlandse taal?
- Wat vindt hij/zij van de Nederlandse taal?
- Welke indruk heeft hij/zij van de Nederlandse taal?
- Wat zou er volgens hem/haar moeten veranderen om hem/haar voor de Nederlandse taal te interesseren? Wat moet eraan verbeterd worden?

7. Taal & Creativiteit

- Wat zijn creatieve uitingen van de Nederlandse taal?
- In hoeverre gebruiken jullie taal om je eigen creativiteit uit te drukken? Op welke manier doen jullie dat? (poëzie, rap, spoken word enzovoort).
- Welke creatieve uitingen van de Nederlandse taal vinden jullie interessant?
- Wat vinden jullie van humor in taal? Wat vinden jullie grappig?
- Op welke manier spelen jullie met taal? (*Wordfeud* enzovoort) Hoe kun je dat nog meer doen?
- Wat vinden jullie van creatieve beroepen waarin taal een belangrijke rol speelt? (reclame enzovoort)
- In hoeverre hebben jullie een voorkeur voor een bepaalde taal in verschillende kunstuitingen (film, muziek enzovoort)? Wat vinden jullie van het gebruik van het Engels in de film/muziek/cabaret enzovoort?
- In hoeverre zijn jullie op de hoogte van het bestaan van creatieve taalwedstrijden voor jongeren? Zijn jullie hierin geïnteresseerd? Waarom wel/niet?
- Hoe maak je creatief schrijven interessant voor jongeren? Kunnen jullie voorbeelden geven?

8. Triggers

Achterhalen wat jongeren positief en aantrekkelijk aan de Nederlandse taal vinden.

- Wat vinden jullie mooi aan het gebruik van de Nederlandse taal?
- Hoe belangrijk vinden jullie het om goed Nederlands te schrijven en te spreken? Op welke momenten?
- Welke onderwerpen vinden jullie aantrekkelijk als het gaat om de Nederlandse taal?
- Welke voordelen brengt het spreken van Nederlands met zich mee? Wat zijn de nadelen?
- Welke uitdrukkingen en creaties waarderen jullie in de Nederlandse taal?
- In hoeverre kan straattaal (rap) gebruikt worden om jullie te interesseren in poëzie of literatuur?

- Wat vinden jullie van de manier waarop taal op school wordt aangeleerd?
- Wat vinden jullie een leuke manier om taal te leren? Wat stimuleert jullie?
- Wat vinden jullie leuk om te lezen?
- Wat vinden jullie van de literatuur die wordt aangeboden op school?
- Wie of wat kan jullie helpen om de Nederlandse taal te beheersen of te ontwikkelen?
- Welke creatieve uitingen (rappen, gedichten, liedjes) van de Nederlandse taal vinden jullie aantrekkelijk?

9. Barrières/struikelblokken

- Wat vinden jullie moeilijk aan de Nederlandse taal? Waar hebben jullie problemen mee? In welke situaties ervaren jullie barrières?
- Wat vinden jullie vervelend aan de Nederlandse taal?
- Wat vinden jullie lelijk aan de Nederlandse taal?
- Wat vinden jullie niet belangrijk aan de Nederlandse taal?
- Hoe kunnen jullie geholpen worden in het overwinnen van barrières/struikelblokken/obstakels ten aanzien van de Nederlandse taal?
- Waar hebben jullie behoefte aan als het gaat om de Nederlandse taal?
- Welke informatiebehoefte hebben jullie ten aanzien van de Nederlandse taal?
- Wat kunnen de overheid en het onderwijs doen om jullie te helpen bij het overwinnen van barrières ten aanzien van de Nederlandse taal?
- In hoeverre verkiezen jullie een andere taal boven de Nederlandse taal? Zo ja, welke?
- Wat demotiveert jullie om jullie bezig te houden met de Nederlandse taal? In hoeverre beïnvloedt het gewezen worden op niet goed kunnen spellen de motivatie om te participeren of creatief te schrijven?

10. Participatieconcepten: manieren om jongeren mee te laten denken

De doelstelling van het laatste deel van de focusgroep is het identificeren van één of meerdere participatieconcepten die geschikt zijn om jullie te laten participeren bij de Nederlandse Taalunie. De concepten worden op een stemmingenbord weergegeven met een korte tekst over de inhoud en de vorm van het participatieconcept. Jullie kunnen hier vervolgens op reageren en verbeterpunten aandragen. Ook zal de communicatie rondom het participatieconcept aan de orde komen, inclusief concrete handvatten (insteek, toon) voor de uitwerking ervan. Deze informatie zal dienen als input voor het participatieadvies aan de Nederlandse Taalunie.

Start het filmpje van de Nederlandse Taalunie.

- In hoeverre zijn jullie op de hoogte van de activiteiten van de Nederlandse Taalunie en wat vinden jullie van die activiteiten? Welke onderwerpen vinden jullie interessant?
- Over welke onderwerpen (beleidsthema's) met betrekking tot taal willen jullie graag meepraten?

- Taal en taalhulpmiddelen
- Taal en technologie
- Onderwijs in en van het Nederlands
- Nederlands in het buitenland
- Literatuur en lezen

Brainstorm met stickermethode

- *Hoe willen jullie meepraten over de Nederlandse taal? (debat, enquête, actiegroep, jongerenraad, via internet, creatieve uitingen; rap, lied, evenement, via geld voor eigen project)*

Zet hiervoor de stickermethode in: de mening van de groep is door het plakken van stickers te peilen en te visualiseren.

Stap voor stap:

1. Schrijf alle ideeën op een grote flap papier.
2. Elke deelnemer krijgt stickers.
3. Laat de deelnemers stickers aanbrengen bij de ideeën die aanspreken. Ze mogen meerdere of zelfs alle stickers bij één idee plakken. Rood = slecht idee, groen = goed idee, oranje = goed idee onder voorwaarden.
4. Het totaal aantal stickers geeft de voorkeur van de groep aan.

Lees het eerste participatieconcept voor en stel vervolgens de volgende vragen:

- Wat vinden jullie hiervan?
- Wat vinden jullie positieve, aantrekkelijke aspecten? Wat vinden jullie minder aantrekkelijk?
- Wat voor uitstraling heeft het idee?
- Wat voor sfeer hangt rond het idee?
- Wat vinden jullie er goed/minder goed aan? Waardoor komt dat?
- Wat spreekt jullie aan? Wat spreekt jullie minder?
- Wat willen jullie aanpassen? Zijn er verbeteringen aan te brengen?
- Waarom zouden jongeren hier wel/niet aan deel willen nemen?
- Wat is interessant voor jongeren?
- Wat kunnen ze hiervan leren?
- Hoe communiceer je dit concept aan jongeren?
- Wat kan een uitdaging zijn?
- Zou jij hieraan deel willen nemen?
- Hoe vaak willen jullie meepraten over de Nederlandse taal? (frequentie bijeenkomen of contact)
- Welke partijen kunnen betrokken worden bij het vormgeven van jongerenparticipatie bij de Nederlandse Taalunie?

BIJLAGE 3: Participatieconcepten

- Wat komt er als eerste bij jullie naar boven als je denkt aan het idee:
  - o Jongerenvertegenwoordigers
  - o Jongerenambassadeurs
  - o Online jongerenpanel
  - o Taalstormtroepers Jongerenpanel
  - o Taalverkiezingen

Lees nu de tekst per concept voor en geef de jongeren een papier met de tekst, zodat ze mee kunnen lezen. *“Ik wil jullie graag een aantal ideeën voorleggen over hoe de Nederlandse Taalunie jongeren kan betrekken bij de Nederlandse taal en het beleid...”*

Per concept stelt de onderzoeker de volgende vragen:

- Wat vinden jullie hiervan?
- Wat vinden jullie positieve, aantrekkelijke aspecten? Wat vinden jullie minder aantrekkelijk?
- Wat voor uitstraling heeft het idee?
- Wat voor sfeer hangt rond het idee?
- Wat vinden jullie er goed/minder goed aan? Waardoor komt dat?
- Wat spreekt jullie aan? Wat spreekt jullie minder?
- Wat willen jullie aanpassen? Zijn er verbeteringen aan te brengen?
- Waarom zouden jongeren hier wel/niet aan deel willen nemen?
- Wat is interessant voor jongeren?
- Wat kunnen ze hiervan leren?
- Hoe communiceer je dit concept aan jongeren?
- Wat kan een uitdaging zijn?
- Zou jij hieraan deel willen nemen?
- Hoe vaak willen jullie meepraten over de Nederlandse taal? (frequentie bijeenkomen of contact)
- Welke partijen kunnen betrokken worden bij het vormgeven van jongerenparticipatie bij de Nederlandse Taalunie?

Concept 1: Jongerenvertegenwoordigers

Jongerenvertegenwoordigers vormen de schakel tussen jongeren en (politieke) instanties. Zij gaan op zoek naar meningen en ideeën van jongeren. Deze bespreken ze vervolgens met onder anderen beleidsmakers. Zij worden begeleid en geadviseerd door een jongerenorganisatie zodat zij de stem van Nederlandse jongeren kunnen laten horen. Als Jongerenvertegenwoordiger Nederlandse taal houd je je bezig met, je raadt het al, het Nederlands. Dit doe je onder meer door gastlessen en workshops te geven op scholen. Alle input die je verzamelt, bespreek je met politici, beleidsmakers en officiële regeringsdelegaties. Je hoeft dit niet allemaal in je eentje te doen. Er zijn namelijk altijd twee jongerenvertegenwoordigers met hetzelfde thema bezig.

Als Jongerenvertegenwoordiger:

- geef je workshops en gastlessen;
- ontwikkel je vaardigheden in lesgeven, debatteren en overtuigen;
- leer je spreken voor zowel politici als jongeren;
- bouw je een netwerk op hoog niveau op;
- krijg je een hoop diplomatieke ervaring;
- spreek je op toonaangevende (internationale) bijeenkomsten.

Concept 2: Jongerenambassadeurs

Het jongerenambassadeurschap houdt in dat de ambassadeurs in de eerste plaats jongerenvertegenwoordigers voor de Nederlandse taal zijn. Zij zijn aanwezig op activiteiten/evenementen voor en door jongeren in de gemeente. Naast deze taak kiezen zij mogelijk een tweede taak, zoals het beoordelen van aanvragen voor creatieve taalprojecten of het werken als redactielid van de jongerenwebsite van de Taalunie.

Als Jongerenambassadeur:

- activeer je jongeren om projecten en wedstrijden op te zetten rond de Nederlandse taal;
- geef je gevraagd en ongevraagd advies aan de Nederlandse Taalunie over ontwikkelingen binnen de Nederlandse taal;
- creëer je publiciteit en onderhoud je de jongerenwebsite over de Nederlandse taal;
- vervul je een maatschappelijke stage (het jongerenambassadeurschap duurt een schooljaar).

Concept 3: Online jongerenparticipatie

Denk mee met de Nederlandse taalunie als redactielid van website 'De Wereld van de Nederlandse Taal'!

De Nederlandse Taalunie wil in haar beleid ook rekening houden met de mening van jongeren van 15 tot 24 jaar. Op haar jongerenwebsite 'De Wereld van de Nederlandse Taal' (DWVDNT) verschijnt geregeld een stelling of een vraag over een belangrijke taalkwestie, bijvoorbeeld over het gebruik van straattaal in de klas of het gebruik van Engels in het hoger onderwijs.

De redactieleden van de website vergaderen één keer per maand. Tijdens deze vergadering wordt er besloten wie wat online gaat doen via sociale media of andere websites en waarover geschreven wordt. Iedere redactielid levert twee keer in de maand een verhaal of een onderwerp aan voor een poll onder jongeren of een artikel. Het kan gaan om teksten, beelden en filmpjes. Als redactielid houd je je bezig met de volgende activiteiten:

- je creëert publiciteit en onderhoudt deels de jongerenwebsite DWVDNT;
- je activeert andere jongeren om via sociale media actief mee te discussiëren over onderwerpen die over de Nederlandse taal gaan;
- je activeert jongeren om mee te doen aan wedstrijden die de Nederlandse Taalunie organiseert;
- je geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de Nederlandse Taalunie over ontwikkelingen binnen de Nederlandse taal;
- je helpt mee met het opzetten van enquêtes over de Nederlandse taal.

Concept 4: Taalstormtroepers Jongerenpanel

De Taalstormtroepers zijn hun tijd ver vooruit want zij wonen twee keer per jaar een bijeenkomst van de Nederlandse Taalunie bij. Hierbij gaat een bekende schrijver, rapper of andere woordkunstenaar met ze in gesprek over dingen die de Taalunie wil weten. Jouw mening telt want de Nederlandse Taalunie is op zoek naar input voor haar beleid.

Als panellid:

- doe je een paar keer per jaar mee aan debatten en brainstormsessies;
- geef je je mening over wat jij leuke, spannende en interessante ontwikkelingen vindt als het om de Nederlandse taal gaat.

Sluit je aan bij het team van Taalstormtroepers Jongerenpanel en wordt expert op het gebied van de Nederlandse taal. Je krijgt 15 euro per bijeenkomst, lunch, reiskostenvergoeding en terugkoppeling van de Nederlandse Taalunie over wat er met de adviezen is gebeurd.

Concept 5: Taalverkiezingen

Net als bij echte verkiezingen krijgen jongeren 1 of 2 keer per jaar een stembiljet om hun stem te laten horen over een 'hot' taalitem, zoals het woord van het jaar of de vraag of sms'en goed is voor de taal van jongeren. De Taalverkiezingen vinden plaats tijdens de Nederlandse les en de stemming wordt ingeluid door een gastles/workshop over een 'hot' taalitem waarover gestemd moet worden.

Als stemmer:

- mag je je stem uitbrengen;
- geef je je mening over wat jij leuke, spannende en interessante ontwikkelingen vindt als het om de Nederlandse taal gaat.